КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

ШОАТТА 19 [illegible] 1969 шо № 47 [illegible] Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дІийна арадуьйлу

БІАЬСТАН КХАШКАРЧА БАЛХИЙ — ДЕННА ТЕРКО!

Дика дІадоладелла кхашкара белхаш Ачхой-Мартанан районан «Орджоникидзевский» совхозехь. Гуракхь 250 гектара тІе дийнача хІаата подкормка яьй минеральни удобренешца, латтанашна тІоьдан дІакъоволлан маккхаш даьхад.

БІаьсти культураш дІасера а дика кийча яьй кхаш ледадераш. Ялата дерриге [illegible] 130 гектар, шекара свекла — 60 гектар, [illegible] тІаьхьа бахьана дІасера летта гуракхь а дькалар. ХІинц уж культураш дІасера кийча ба кхаш леладераш. ХІьята лоцерна тІехьара гектараш дІалоцу ва І. Умаров.

В. Павлов сурт.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ, ВЦСПС-ан

1969 шера 12 апрелехь [illegible] коммунистически субботникаш 30 шу дизаре [illegible] субботник хилла. [illegible] В. И. Ленина.

В. И. Ленин вина даьккхина дезз 100 шу дизаре [illegible] субботник [illegible]

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Советэ, ВЦСПС-о [illegible] субботник хьовзаре [illegible] балхлой, колхозхой, инженерно-технически балхлой, гІуллакхерчи нах. [illegible]

[illegible] КПСС Центральни Комитетан Советан правительстван социал баьй субботник [illegible] Сибиргiенн Дальни Востокан [illegible]

ЛОРАДЕ ІАЛАМ

КПСС XXIII-ЧА СЪЕЗДА ЦІЕРАГІЧА ГРОЗНЕНСКИ КРЕКИНГ-ЗАВОДА БОЛХЛОЙ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ, ГІУЛАКХЕРЧА НАЬХА КОЛЛЕКТИВО ГРОЗНЕ А РЕСПУБЛИКА ГОРОДИИ А ПРЕДПРИЯТЕЙ, УЧРЕЖДЕНЕЙ, ДЕШАРА ЗАВЕДЕНЕЙ, ЕРРИГАЧА КОЛЛЕКТИВАШКА, БАХАЧА НАХАГА, СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КХАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА, ІАЛАМ ЛОРАДАРА ЕРРИГСОЮЗНИ ОБЩЕСТВА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР РАЙОНИИ ОРГАНИЗАЦЕШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Шерра коммунистически общество хьалъяра программа кхочашъяра дахьъе КПСС XXIII-ча съезда [illegible] исторически решенеш [illegible] Іалам лорадара цуй ресурсаш [illegible] деккар ду.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци [illegible] В. И. Ленина [illegible]

[illegible] «РСФСР-е Іалам лорадара хьакъехьара» закон кхочаш а деш, В. И. Ленин вина даьккхина дезз 100 шу дизар [illegible] коллектива, Іаламна ленински гІуллакхаш [illegible] Еррироссийски социалистически [illegible] декхарш тІаьа:

В. И. Ленин вина даьккхина дезз 100 шу дуьззалц Іалам лорадара Еррироссийски общества [illegible] 60 процентал [illegible] болхлой, гІуллакхера нах, инженерно-технически болхлой общества [illegible]

Общественносна низамца завода цехаша, отделенешка, [illegible] порядок оттае. ХІара шеро [illegible] производственна культура, промышленни эстетика [illegible] ресурсаш, дІаетІа гахьнаш [illegible] общественни смотраш е. Іалам лорадара [illegible] лекцеш еша, докладаш, беседаш, консультацеш е [illegible]

1969 шера 1 май [illegible]

1969 шера шолгІача кварталехь Іалам лорадара [illegible]

[illegible] коммунистически а, цу гІуллакха лабораторин [illegible] общественни [illegible] санитарни служба [illegible] 1969 шера [illegible] специалистех, болхлоех-изобретателех, рационализаторех ерригача завода [illegible] Іалам лорадара технически конец [illegible]

Завода [illegible] реконструкци [illegible]

Завода территоре тІаьра [illegible]

Ухх шера [illegible] завода территоре тІаьра [illegible] участка [illegible]

Белгалдаь балхаш кхочашдара тха коллектива [illegible] ленински [illegible]

Оха [illegible] Грозный [illegible]

Уж декхараш [illegible] республикин ерригача заводий, предприятий, учреждений, колхозий, совхозий коллективаш, Іалам лорадара Общества ерригa районни организацеш [illegible]

ТІеlaйна КПСС XXIII-ча съезда цІерагІча Грозненски крекинг-завода болхлой, инженерно-технически болхлой, гІуллакхерчий нехан [illegible] собрани.

КПСС ОБКОМЕИ РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС областной комитета бюро, Нохч-ГІалгІайн АССР Министрийн Советэ [illegible]

[illegible]

ХьжкІашка кхачай аргІа

Ухх бІаьсти республике эгтара хьалха кхашка баьлар Шелковской районан механизаторш. Цу хана дена цхьа сахьт дехьа цу деаден хьабарІа уж.

Районан цхьайолча колхозаша хІинце хьалха ю ялта, докъара культураш дІайийнай. Царех я «Красный пахарь», «Коминтерн», «Путь к коммунизму», Межкинске цІерагІара колхозаш. ХІаьта ерриги район хьанйнача уж культураш тІаьхе 2700 сов гектара тІа дІайийнай, [illegible] Цу даьтта [illegible] дІабийнаб ялта [illegible] бора, докъара — горох, люцерна, кхийоца боьцаш.

ХІана чуйина хьажкІош дІасе [illegible] леладераш. [illegible] культуре 220 гектар [illegible] 3,4 эзар гектара тІа [illegible]

Дика [illegible] «Красный пахарь» колхозан механизаторш. Цу колхозерча [illegible] 350 гектар [illegible]

[illegible] культураш дІайийна дорга тха болхахам.

Уж балхаш хІана эгтара доархІамерчарех дале а дийцадалийта [illegible] 2600 гектара тІара [illegible] культураш яйнай. [illegible]

Цу культурашта эша тІеоахз [illegible] механизаторш. [illegible] Республикански организацешна [illegible] 9500 гектара тІа хІана [illegible] ХІаьта из болх 16 апрель тІаккхенчам 10 эзар гектара тІа [illegible] «Коминтерн», «Путь к коммунизму» [illegible] Ленина цІерагІчен колхозашка. [illegible] 1,5 эзар гектара подкормка е [illegible] В. И. Ленина [illegible] 39 эзар [illegible]

И. КАРЕТИН.

ЗЕХЬА ДІАУХИЙТ ДЕНОШ

Наьсаре боккъонца йола бІаьсти яьинай. Бахцарверзаш латт аренаш. Кхашкарча инъкъашка дом гІетта болабеннаб.

Дагача дакчеш кІора санне оттаву когашта кІалха лаьттан тІера тІоа. Кінво хьакъафатайсина шей [illegible] бахцарчи лордилгах лора а лушкхай тІа гІолле «Назрановский» совхоза Аьлте-Юртарчи отделене бригаде долх тхо. Цар да из кІа а. «ХІана багІа механизаторш, хІана дІакъовлац даьтта, хьуккъема эшаш йоla тІоадая? Цаі маьча тІехь болаш трактор гац цу бІарт ма кхоачча дадача 500 гектар совгІа долча кхашка.

Агронома Беков Юсапа са дуьхьар тха... «Маккхай цергаша оьлаш хьалдовхаргдоллидаь дагІа тхо цу тІа макха ца бовккхаш», — аьлар цо. ТІаккха дей макхаш дала [illegible] Шортта бар бригадехь, тракторш а трактористаш а. 4 Іажаргlа ДТ латтар бригада стане. ДІайда хоза ди дар из (15 апрель). хІаьта кхоана вa шита хургдий хош дац. Тракторш хІана латт 11 сахьат [illegible] отделене кулгалхошка [illegible] хилар хьадувна.

ХІама даі бригада трактор хьайбалаьвр яьина, [illegible] Баьзда, уж стане [illegible] трактористаш кулгаш кисa [illegible]

[illegible] 500 гектар хилзал лаьтта дар.

Лаьтта охара-и тхо сихдала лезаш дац, — аьхаш дуьцар управляющенов. Мальсагова. [illegible] тІехкьа [illegible] техника а [illegible] е ба тха.

ХІаьта бригадир вов. Албогачиев из болх тІехьабахаре [illegible] гуш дар. Керда саг ва из цу коллективе, хІана мара болх бе хоьлаенинаьц. ХІаьта а цу гІуллакхо бехктокхамах ваккхац из. Цхьабакъда кхеталар цайлане дац, из кхоачашдара де дезар ца дойи.

Мичара еяй цу бригада из малая, мекъа? Учетчик нов. Гелисханов хьалале дейиш тракторист [illegible] шуш яьина шайга [illegible] тІа кхувда [illegible] Дукха бац уккхаза [illegible] ДТ-аш тІа мел вагІар — 10 сат ухх шера курсашка [illegible] «Беларусаш» тІа ба. Цу гІуллакхо а кІезиг-дукха юхабетт «езача» тракторий болх. ХІаьта а керттера бахьана ма цу дац. [illegible] 10 комсомолец ду бригада, [illegible] тракторах [illegible] «Змабу» механизаторш.

ХІана [illegible] цу «кхоабаь» деношт дІаухийте [illegible] Аьлте-Юртарча механизаторашта.

М. КАРАЕВ.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1969 шера 18 апрель № 90 г. Москва

Боккъонца дола тІема гІуллакх [illegible] 1969 шера тІаьхьарехь хиийа гІуллакх дин бола тІема гІуллакхан тІера нах СССР Герзашкарча Ницхашкара дІабахарах.

«Массане а юкъарча тІема декхара хьакъехьарча» СССР Закона а «Массане а юкъарча тІема декхара хьакъехьара» СССР Закон [illegible] ладара порядках долча 1967 шера 24 октябрерча СССР Лакхехьарча Совета Президиуме Указата а хьежжа аз приказ ду.

1. 1951 шера бах, тІаххехаьнех [illegible] боккъонца дола гражданаш а хІаьта шитта тІаххехара [illegible] боккъонца дола тІема гІуллакх де тІаххехара [illegible] гражданаш а 1969 шера Советски Эскаре, ТІема-Форен Флоте, [illegible] боккъонца дола тІема гІуллакх де тІаххеха.

ТІаххехалба «Массане а юкъарча тІема декхара хьакъехьара» СССР Закона 23 статья тІа [illegible] мае-июнен ноябре-декабрен.

2. Боккъонца дола тІема гІуллакх де 1965, 1966, 1967 шерашка тІаьхьйка хиина салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш боагІача боараш 1969 шера мае-июнен ноябре-декабрен Советски Эскара, ТІема-Форен Флота, [illegible] дІа е бахьа запасе бахийта.

3. Доакъойн кемайи командираша, учрежденейи заведенейи начальникаша, 1969 шера дІа е бахьа запасе бахийта боагІаш болча салташ, матросаша, сержанташа, старшинаша боккъонца дола тІема гІуллакх деш [illegible] учрежденеш, заведенеш [illegible] 1969 шера мае-июнен ноябре-декабрен [illegible]

4. Приказ дІакхайкадолла ерригача ротайка, батарейшка, эскадрильешка, кемаш тІа.

СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. ГРЕЧКО.

БАРТ ТАЙНА, СИХА

Дика вІашагІехьдаьха лелху кхашкара балхаш Сунженска районa XX партсъезда цІерагІча колхозе. Шин ди мара доаннар колхоза механизатороашта шоай ялза уллача 2230 гектар лаьтта наьхаш а даьха тІоадал дІакъоала.

11 трактор яр из бета беш. Царна юкъе белгальаьлар В. Зубровен И. Кузьминая лелаю шин агрегат. Норма шоана тІеххоачаш ца еш цхьаккха ди дІадаккхийтац цар.

Гуракхьа ца оахаш дика 600 гектар лаьтта хІана [illegible] Дийнахь а бийсан а из болх беш 10 трактор я уккхаза. Цар [illegible] 160 гектар лаьтта оа.

Шоай 50 гектар хулача участка тІа вІашагІъаьбаь вени [illegible] дІайийна баьннаб колхозахой. [illegible] механизаторашта Ф. Гаухмацевен Ф. Фарафоновен.

З. АЛЕКСАНДРОВ.

ХІАРА ПИСЬМО ТЕРКАЛДЕ

[illegible]

10 апрелера «Правда»

В. И. ЛЕНИНА ПРОИЗВЕДЕНЕНА ХЕТАЯЬ КОНФЕРЕНЦИ

Селлаь КПСС обкомо политически дешара цІагІа В. И. Ленина «Коммунизмерча «левизна» бера лазар» яхача произведенейх [illegible] теоретически конференци хилар.

[illegible]

«В. И. Ленин — Сийлахь-боккхача Октябрьски революце [illegible]

[illegible] «В. И. Ленина коммунистически партеи тактикан стратеги керттера принципаш [illegible]

[illegible] Нохч-ГІалгІайн педагогически институте [illegible] Н. В. Потоковa.

Нохч-ГІалгІайн педагогически институте [illegible] Гульбаьинда [illegible] конференци.

В. И. Ленин вась 100 шу дизарга

НАДЕЖДА КОНСТАНТИНОВНА КРУПСКАЯ

ЛЕНИНАХ ДАГАДОАГIАРАШ

Дiахьедолор. Хьалхарчунш хьажа №№ 145, 146, 150, 154, 157, (1968 ш.). 4, 8, 9, 11, 13, 15, 18, 20, 23, 27, 28, 30, 34, 37, 38, 41, 46 (1969 ш.) зорба «Сердало» газета тIе.

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕГАРА БРЕСТСКИ МАШАРГА КХАЧЧАЛЦА

ДIахьалхашка доьлара махкарло оц хиина Учредительни собрани из хиина карт дIаьккхар, хIьта уьйр латтар нах а хилагIа дола нехкар — мохк хIалак беш хиннача империалистически тIеман хIоьга чура фуьнагIа даь а хьалхьара доьла дезаш дар.

8-ча ноябре Советий II-ча съезд до тIайiшар машарах дола декрет. Советий Iаьдала хьалхара денош дIедалар хьалаташ долча Керенски эскарошца, тIайттача юнкерашца лоаттабеча тIема къовсамга, уж дIадалар ЦК-а чухь буржуазене берта бахача цхьабараша лоаттабьча къовсамга. Лакхехьарча кертгерча, командующега инарала Духонина приказ делар 20 ноябре Совнаркомо тIом соцабе, йиьне союза мехкашца (Германи, Австри, Турци, Болгари) машарах йола переговораш е аьйна. Дукхьаларча шеводах дахча къамаьлах инарал Духонина Совнаркома приказ кхоьчаш ца деш хилар гучадаьлча, 22 ноябре из дIа а ваьккхи, лакхерча кертерча командующелла втташр вина Крыленко. Цу дийцахь Владимир Ильича эрригача полковой, дивизиони, корпусной, армейски, кхьчча комитеташта, революционни эскара беррига салташта, революционни флота матросашта приказ делар гIулакха юкъе хьинаре дакъа лацара уж тIехьехаш. Инаралаша а доьцаш, салташа шайна дагадоаллар хкоьчашдергхиларах тешар Ильич...

21 ноябре Советски правительство кхайкар Россеца барта болча викалашка машарах долча декретага хьажара предложени оттаеш.

23 ноябре Ильича ВЦИК-е къамаьл дир. Цо йоахар машара тIехьара къовсам дIаболлуш бе, из къовсам хала а тIегIертта а хургба, бакъда цо лерхIар вай лерхIераш теттара беркате долаш. Цо дийцар революционни вошал дарах. «Вай йиш я радиотелеграфаца Парижаца дуьца... хIьта машара договор оттадаьлакачул тIехьагIа, цуьна кулгаш яаде вай йиш хургхилар, цо саьхьт даьлча машар бар французски халкьах тийша хилар французски халкьага дIахайта. Клемансос фу ерга хоаргда вайна» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 35, оагI. 86 — Ред.). 23 ноябре кхьча мехкий къайлагIара договораш арадаха доладир, цар къьаьга хьахьмхар наьхага правительстваш эха ца хетташ харцлуш хилар, цар наьха корта бIогора боахаш хилар.

23 ноябре Советски правительства ишта официальни хаьхьаца дIахайтар тIом ца безача нейтральни паччахьалкхенашка машара переговораш е Советски правительство кийча хилар.

27 ноябре германски кертерча командующегара жоп дерл. Цо дувцар машара переговораш е раьза волаш.

23 ноябре, ВЦИК заседане къамаьл деш, Ильича йоахар: «Машар оттабе йиш яц дукхьала лакхера, машар лохера хьалоттабе беза. Вай мицкхала зиртала тешац немецки генералитетах, бакъда вай теш немецки халкъах. Салташ хьинаре дакъа а ца лоаца кертерча командующеша бен машар чIоагIа хургбац». (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 35, оагI. 88. Ред).

Германера тIьал аттагIдарех дацар. Кхачен гIулакх низкьала дар. Цул совгIа, халкъ тIемо оттадьдар. Россеца машар бича, Франци къовсам лоаттабе йиш я хургья. Парижал котдаьлачул тIехьагIа Россех а доархIаергья, аьхаш уйла йора Германе.

Германски кертерча командующегара жоп хьахкаьчча цу сахьата Совнаркомо союзникашка (Франци, Англи, Итали, США) хаьттар йиьне союза паччахьалкхенашца 1 декабре машари переговораш е доладьла раьза дий цо, аьнна.

Союзникаша жоп дацаьзар. Советски правительстваца ца а дувцаш, дIаваьккхача инаралга Духонинга дIахайтар цар шоаш ер переговораш машара дукьала хилар.

2 декабре машарах йола переговораш йолаелар. Советски делегаци дIакхайкайкир декларация, цу тIа йоахар переговорашка ше ловхIар да аннексеши контрибуцеши йоаца, къам шай лоIаме къаста боккьо хилара гаранти йола массане юкъара машар бар, вешча йолча переговорашта юкъе дакъа лаца аьнна предложени оттаеш тIом беш долча дерригача мехкашка кхайка а йоалар. 5 декабре кулгаш яздир цхьан тIом соцабарах йолча соглашенена. 7-ча числогIа Наркоминдел юха а кхайкар союзникий викалашка «Машара переговорах дола шоай гIулакх къастаде» аьнна предложени оттаеш. Кхайкарала жоп далаьзар.

17-ча числогIа кхы тIа да Покровскийи Вельтмани (Павлович) юкъе водеш йола вай делегаци юха а Бресте ахар.

13 декабре юха а дIайолаелир машара переговораш, 14 январе кхаччалца машар бар. Переговорех цхьаккха хIама хилаьзар.

25 декабре йиьне союза вIаргагIа немцаша аьлар аннексеши контрибуцеши йоаца машар бе раьза да тхо, нагахьа сана тIом беш дола мехкаш машара договорах хьакхете. Из хургдоацилга хоаш царна, цу декларенс лерхIар дар йиьне союза мехкаш тIом дIахо баккхара бехктьахам Антантена дIатIабиала гIерташ хилар.

Декабрь чакхбаллалца переговорий дукхагIча хьале агитационни чулоацам болаш яр, царех дамина дикадар дар хаина машар бе хилар, вай а немецки а эскарашка шерра боаржабьбер машара тIехьара агитационни болх.

1918 шу доладенача юкъе деназ переговорий характер хувцаелар. Январь бутт дIаболабелача юкъе милитаристски, аннексионистски политикана оагIонгахье бараша, Людендорфен Гинденбурган Вильгельм II-чуьга ультиматум кхьйтар отставке гIо яаш кхерам тIа а тувсаш, нагахье сана Брест — Литовске хьадда йола аннексионистски политика чакхьаккхараха переговорашта хьалхале лелаелга военни командованега дIадаларехи цар дIедехар кхоачаш ца дой. Машара переговорашта хьалхле лелаелга инарала Гофмайга кхьчар.

7 январе вай делегаци, цу хана Троцке председатела а деш, юха а Бресте ахар; 9 январе юха а машарах йола переговораш йолаелар. ХIьта немецки делегаци ультиматумаш хьалхашка уттае йолайлар, 20 январь тIакхоачаш гучадаьлар Германе доаш шитта оттадеш хилар: е дIахо тIом бар, е аннексионистски машар бар, вешта аьлча цар дIалаьца лаьтташ вай дIа а луш, германцаша шоаш дIалаьца лаьтташ шоашка а дуташ, массехь шера йолча хана дIатакха езаш 3 миллиард сом гаргга вай контрибуци а луш (пленнаш лелабарах доагIар ала-чуьна хьайле а кхухьеш) машар бар.

1918 шера январь бетта юкъе Вене массане а йола стачке хилар, мошал чIоагIа оттариа, машар безаш хиларца. Брест—Литовске кертерча паччахьалкхенашта аннексионистски политикана болхлой эгIазбахарца юваенна хьайнар из. ХIача ца эшшаш беррига моц дIаллаьабер стачке, болхлой депутатий Советаш хьахьиарга вигар цо. Массехи ди даьначе гIолла Берлине стачка хилар, цега официальни даьнеех, забастовка еш 500 эзар болхло вар. Кхьча городашка а хилар стачкаш. Хьахилар болхлой депутатий Советаш. Забастовка ерше хIаддийнар республика ери машар бари. Цхьабакъда революци хилара гаьна дар. Деррига Iаьдал Вильгельм II-чоа, Гинденбурга, Людендорфа, буржуазена бе доаллар.

Ильич чIоагIа тешар дунен революци хургхиларах. 14 январе фронте дIайолха эггара хьалхаре социалистически эшелонаш накъайоахаш цо йоахар: «ХIана сома доалаш латт халкъаш, хIаьз царни хоа вай революце бIайча тIахьехам, касталашка цхьаь хургдаш вай, вай эскарах хьакхетаргда кхьча мехкий пролетарски низаш (В. И. Ленин. Соч., бизза гуллам, т. 35, оагI. 216. Ред).

Цхьабакъда из хургдола хIана дар. Ильича башчало яр цо цIенкха а ше Iеха ца веш хилар мел боккха бала бича а, аьттув балах дIаккха а хьувралацар из, цун массехь а хьалкьал дIакхоечар бахарга кхетанца хьажа. На де массеоа а хилацар атта. Ильичах кIездига доаллаш хIама дар йийдача нистайа сег хилар, цхьа хIама лоархIаш вола шахматист хилар. Геттара чIоагIа тIаьцар цо долла хIача е, бакъда цун чIоагIа лоIам бар, дукха хIама да дийцар цуй, дукхача хIаман дуьлле е йийзар, из кхераш ше машарга тIаьцар цо хIана...

Парте VII-ча съезде — март бетта юкъе — Ильича йоахар, Октябрьски революци хинначул тIехьагIа хьалхарча кIирашкем беттшкем вай октябре, ноябре, декабре коталонга дувлар, чурча фронте, контрреволюцена духьал, Советий Iаьдала моастагIашта духьал лоаттабьча къовсаме. Из хила йиш болаш дар, хIана аьлча дунен империализм цу хана вайга къахьажа йиш болаш яцар. Вай революци хилар миллионаш бола нах хIалак беш дукхха а дукхагIа болча империалистически мехкашка цIаккхи а цу хиина хьел тIаэттача, дукхагIча шеда тIом беш дола мехкаш, кхы дIехо ца дочалуш шиьл хьаьна, шиьл беха сайцача, шогача кьарча хьал тIа оттадьча халкъаьшта дIяхо тIом бухургбий теш? аха лош объективно хьалхашка эттача хана. Берташха долча оакхарий Iалаьмате йоккхача шин группах наI йоккхача тIаккоссале на могаш, царна вайна духьал вIашагIьхета ца могаш хилар ха яр из. Брестски переговорий хьалхара шиьл Ильича уж тайпара чешар: «Маьрша кIагIара аьнна цIонгъе юкъе уьлар, аннексешна контрибуцешна йоацаш хила беза машар, ахки тешадора цо дIоккь...» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 36, оагI. 11. — Ред). Янвоза шиь кIира даьлначул тIехьагIа брестски переговораш къьйола характер йолаш яр: бертошха долча аьхо, германски империализм, къамаргаш лийцар вай, вIалла ха в ца йохийташ жоп дала лелар — аннексистски машар бе е тIом дIахо бахьа, тIом дIахо бича, хье воханвертвагла хьаьтьевдьа а ховиоэшь. Юххера а Ленина мегар ше ахар, чекхдаккха, бакъда бизза шиь бетта бIаьхбезьна парте чура къовсам да ца мегаш хала бар Ильича. Машар бе йоахар Ильича. Из шиза дьаллоацар Свердловен Сталинен, шек болцаш царна тIехьа бар Смилгаи Сокольниковн. Цхьабакъда ЦК-ина тоньхья кхотабения, Октябрьски революци йоаккхаш хиьна дукъа а дукхагIа бола пакистеши новкъостийн Ленина духьал бар, цо яхачоа духьалча къовсамт юкъе уьлар комитеташ. Ильича духьал яр ГК а Московски областной комитет а. «Аьрдехьарча коммунистийн» фракци Питере арахеза йолаелар хIара дене арадувла «Коммунист» аха шиь газет, цу газета дувцар геттара кIоаргача дахьа, эхь доха машар бечул Советий Iаьдал хIалак хиийтар гIалашагIа да. Аьнхар цо, революционни къовсамаш лаьна хьеханеш дора, доляш долча шоай лоархIам а ца бош. Германски империалистически правительстваца машар бича еррига шоай революционни новкъий дIадала езаш сана хетар царна, дуьнен халкъашта юкъерча пролетарната гIуллакха тайшабелк [illegible] сайна хетар. «АьрдехIарча коммунисташкахье бар дуьнахча шерашпрайшша боль бин хинна, къовсамаш эггара а халагIча хана хьаргоацаш хинна, геттара гарга бола дукхха новкъастий. Ильича гоньхьара моттиг хьаа йоасса а енна дIаэттар. МалагIа дар из безже ца ваш! Къаьстта йола подзинл лаьщар Троцке. Хоза къамаьл, хоза воза еша хиннача цо укхаза а Советай могх тIема юкъера баккхара, шиа чIоагIбе йиш хургйолаш салаIа торо кхачара а йоацаш хоза воза лацера уйла йора: эхь доля машар а бергбац, бакъда тIом а бергбац вай, йоахар цо. Ильича из позв барски, шляхетски а йоахар, из лоьуьг пролетариатага Iаьдал дола, сийлахь-боккха боадам билла болалуш бола моjк Iаьржача хила кхоссаш, боаха дIалуш йола авантюра а, йоахар цо.

ЦК голосование йича юкъьянца дукхагIа йола голосаш Ленина духьал хилар... Хьал хувцалелча мара, 23 февралa немцаша шоай условеш хьайттача, 48 сахьат даладехьа жоп далар дIадийхача, цу хана чухь города тIехьа город йоаккхаш уж тIаболабелча мара низий юкъмоттиг хувцалаьзар. Ленина аьлар, нагахьа сана революционни фраза политика дIахо хьоргьаьле, ше ЦК-ийся правительствера юкъера дIавоал. Германски условеш тIаэцара деша хьакъехьа голосовани йича: 7 тIехьец 4 дукьалеи хилар голос, 4 голос цхьанна а оагIонгехьа йоацаш сецар, бочкхача лоархIама деша хьакъехьа шитта лоархIаме ха эттача-хана бехктонхам шийна тIаьца безам болаш хиина Троцкий юкъе а волаш. Кхьметтела немецки условеш дарха тIа е машара тIехьа дийначе кертерча нах сагах (Ленин, Свердлов, Сталин, Сокольников, Смилга) дьахкийттар шитта Зиновьеви Стасовам. Машара духьал хиинараша агитаци е мукъа белар.

Цхьабакъда немций хьатIабоагIаш хиларо геттара чехха кхетабир уж: VII партийни съезд хулача хана дукхха а дукхагIбараш Ленина яхачоа тIехьа бар. Парте VII-ча съездо 30 голосаца 12 дукьал а йолаш, 4 юкъе а ца йоагIаш, 8 марта тIаийцар Брест — Литовске кулгаш яздаь машара договор чIоагIдаьза даргдоацаш хиларах йола резолюци. Москве гулъеннача Советий IV съездо 704 голосаца 285 духьал а йолаш, 115 юкъе а ца йоагIаш ратификаци йир Брестски договора.

Брестски машара тIехьа къовсам лаьттача хана шиь момент сона йиц ца луш йисай. 1918 шера 21 январе ЦК шерра заседани хилар. Ильича тIехьара оаладош аьлар, цуьна гоаца бIаргахьежар новкъостий. Ильича шийна хеташ дар дувцар, цу тIа хиина нах тешабарах гуча)ьа дог а диала. ХIанз хоз сона доклад чакхъьяьначул тIехьагIа Iалаьмате чIоагIа кIаьздеиен къахьача оазаиен сайга цо аьнар: «Фу дергда хIьта, гIоргда вай!» Нагахьа сана вай эскар тIатоIадургдоаш а хиина, е Германе революци а хьайна тIом соцабергхилар миссел дукха дезаш хIана хургдацар Ильича; из гIадваха хургвар, кхьметтел ше баркъаул хиннаве а. Бакъда новкъостий дукхагIа оптимизм йолаш ше ба дукхагIа лоралора Ильич. Кхы цхьаькха момент а дагайоагIа сона. Январь бетта шиь кIира даьлначе февраль бетта юкъьен эттача халача хана дукха делар сон Ильича Смольнена гоахьа, Нева йисте гIолла. Ильича хала яр, шиттача минуташка гарга волча моллагIчуьга чIоагIа дуьн дувцаш оаьал яр цун шийна дагадоаллар. Сона дагадагIац ма дарра цо шу хана дийцар, бакъда парте VII съезде ма дийцара дар из. Дог тоха ца луш хIанз а ше мелац сона из. Ше ма [illegible] хьона Ильича [illegible]. Деш Iа: «Дика да, нагахьа сана немецки пролетариат [illegible] е могаргдолаш хуле. ХIьта оаш йиста вай, шоана йоралцмй дирта цу дийнахьа немецки революци хьахургьа аьнна [illegible] йола шитта йола [illegible]? А [illegible] шоана хаи тхоьца а [illegible] из. Оаш деррига а карта тIа оттаду. Нагахьа сана революци хьалхьела — дола хIама [illegible] дIаьнна. Бакъда вай Бакъда нагахьа сана вайна [illegible] цо выступлени ца йой, йола а сана из къовеиа хот ца йоале — [illegible] фу хургда? ТIаккха ваха дергда шуга: авантюристски хьай дар оаш, — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дIа а хала хайчьеши [illegible] йолча дунен халкъашта юкъерча революце [illegible] [illegible] хьале пайда боацаш дика дезача айттар мо» (В. И. Ленин. Соч. бизза гуллам, т. 36, оагI. 19. — Ред.).

Деш Iа, дагадеш хьона. Нева йисте гIолла дех тхо. Воад болаш латт. Нева тIа малхбузе шIайьай чубуваш латтача Iаш интерсин малхо. Цу чубузача малхо сона дагадоаьйт 1894 шера новкъостийна Ильича венех а дувцаш царна тхо Нева йисте гIолла. Охтера юхадоагIаш Ильич Классон волча доккъамаш ца эггара хьалха вIашагIкхетар. Нева йисте гIолла дел сон Ильича, цо юха а юха а юхш сона «Машар бергбац вай, тIом бергбац вай» аха позици оалагара харцахьа хIана я аха еррига доводаш, цIадоагIа тхо. Ильич кIаьхха юхасоц. вIалла дела а доацаш сийдайова цун кIаьхьенна хиина юхь, корта хьал в айбий, юха чубохийт цо: «ХIаьта цIаьхха?» вешта аьлча дIанз цIаьхха Германе революци хьайна яце. Смольне дIакхоач тхо. Телеграммаш яьхай: немций тIабоагIа. Шоаза дукхагIа Iаьржаг Ильича юхь, беррига чуйайрза вода из телефонаш еттa. 1918 шера 9 ноябре мара йолаьлацар Германе революци. 1918 шера 13 ноябре ВЦИК Брестски договор дIадаьккхар.

(ДIахьедолор хургда)

(АПИ).

Дештара дешта хоьлуш, шерлуш йоагIа «Электроприбор» яхача завода юкъе уьйз поселок. Укх тIехьарча хана къаьстта хувценнай из. Дукха хьалдаьй, хIанз хьаллеш а латт наха чубаха вIашагIарда[illegible] цIенош, эргайоллаш латт моттиг.

«Грозпромстрой» № 2 йолча СМУ болхлой ба [illegible] цIенош хьаьдераш. Цар хьалдаьй цIенош тIехдаш нах бай дIахь лошисса. Къаьстта дика къахьегарца болгаьбахьи ба коммунистически къахьегамо бригада цIа лелорашта амаькашлерха - бетонщикаш Жигалин Виктор, Шелопаев Виктор, Масаева Тамара. Денна норма 130 процент кхоачаш а еш, хIара дешта 20—30 кубометр бетон [illegible] бетт кер. ЦхьоллагIча шен сийна хилте а эгта, [illegible] къахьегам тавшаш дешлаш [illegible] хьайоагIа коллектив. Айрель бетта [illegible] хьалха кхоачашбо дирI.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехье) В. Жигалин, В. Шелопаев, Т. Мусаева.

Д. Васильева сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КIОАРГГА ЗНАНЕШ ИЙЦАР ДЕШАШ ХИННАРАША

Червленни станицерча учрежденешкей предприятешкей болх беча коммунисташка лаьрхIа дить шу хьаллагIа хьайийллар марксизма-ленинизма школе. Цига лелаш 13 саг ва. Школе хьежаш бараш дика хийчбенна, дешар дIадоладенначе хьалхарча шерехье а деша багIарий партийни дешара безам тIабаьлийта хайна беза пропагандисташ ба. Укх дешара шера деша багIараша Iомадераш марксистско-ленински философе дешаш да. Занятеш еш хинияр къоца пропагандист, шоттигерча «Червленский» колхоза кертера агроном И. Л. Гиреев вар.

Цу пропагандиста кIоаргга дехку марксистско-ленински философе дешаш, цо дика Iомаьйй дешара багIарах знанеш хIакхетаба[illegible]ра. Iомаеш йолча программин материала безам тIабахкийтара метода. Кертерча дакъе болх из долаш дар [illegible] [illegible] тIехьаьлча [illegible] [illegible]. Укх дешара [illegible] [illegible] гIийсам — тIехьайлаш моттиг шийсьеешаш школе, еррига занятеш дейн мел багIараш тIабоагIийташ собеседованех цар хьинаре дакъа [illegible] [illegible]. Философски знанеш дарех йолча дешара пашна деррига дешаш бакъьаца Iомаьь.

Итогови занятешка оттадьар укх тайпара дешаш: «Фуй философи яхар?», «Матери сахьетамаш», «ДегIаахарахи долача вIайманца бувзам лоаттабарахи хьехам бола материалистически диалектика», «Хьаман деларах йола ленински теори», «ХIаьларча буржуази философена критика», в. кх. д.

Деша багIараш берригаш а цхьатерра, шоашта йилача хана бахьар. Занятеш дIайолаллаче хьалхагIа уж чуйийна дагабуьл. Гуш да, царех хIаране дешарцара безам итогови занятей кардача форма, вешта аьлча билетеш дIа а дийкъа доаттаза оказмешашки собеседованица хинна хилар. Итогови занятей из форма деша багIараш раьза а хиина тIайийца, цуьнгахьа не цуьрган йола ала[illegible] дIедахар дешара йо[illegible] хьалхашка оттадьача дерригача дешаех.

ПаргIатана сийрдача классни шIагIа иштелалта хьалхашка багIача дешаш бараш, билетан дIа а айдеш, цераш дургдоача жоьпий уйла я.

«Матери сахьетамаш» еха латтар тIаьдола билет кхаьчар библиотекара М. Лойкона. Цу школе эггара дикагIа дешарех я Лойна Мари. Дить шу хьаллагIа деша дIайолаенний из цига деша, парте а яцер из. Дешара чIоагIа безам тIабаха йола Лойко лаьрхIа кийчлара хIара занятела, дешиха дешьа лоацар собеседованешка. Iомаеш йолча материала конспект уьтта йора. Деша яхача шерашка КПСС членанна ахар М. Лойко.

Итогови занятешна айфеле нача хаттара дийза мIаьн долаш, массе оагIорахьара жоп делар М. Лойкос. Цо къоэстеднр сахьетам миштта кхетабе беза, из мичара хьабоагIа а дегIабоагIа а, сахьетам меттаоттачен дегIабоагIачен хаьара хьахьеганен меттеш доархIам. Цу дешах даьца дукхаIчаоенкхац ше дувцаш деша хIамон В. И. Ленина балхашта дувзар деша агIачо.

Школе деша вагIача колхоза нетфелъашера коммуниста Ю. М. Машенкое материал дика Iомаьйй. Из тешшаме бакъдеш дар итогови занятешта шийна оттадаьча, «Диалектика — массадолча хIаман вIашин бувзам хиларах бола хьехам сана» яхача хаттара не дешна жоп.

Коммуниста Ю. М. Машенкох дувцаш дика хIамаш дукха да. Шиь идейно-теоретически знанеш боаргаш лакхбара бола бахьа цо шийн кхетам дийна лакхбаьб, колхозе дикагIа болча политинформаторех наI ва из. Текущи политика йоваийташ колхоза ха лелдерашта хьалхашка даша къамьлаш ду из.

Шийна хьаллаьнча оттадаьча философи Iилма да яхача, материализмаен идеализмаен, диалектикана а метафизикам а юкьерча вIашидухьаленийн хьакъехьарча, философен кхьача Iилмантек юкьерча гIулакхий хьакъехьарча хаттара хоадамбаллаш жоп делар деша вIагIача И. А. Харакоевас.

Деша мел багIарана хиина жоп телар шоашта хьалхашка оттадьча хаттарашта, дахьехкао, Iомаеш йола материал шоаш кIоарга кхетавь хилар. Цу тайпарча дешардех ца «Заготзерно» вивлыгник В. Земсков, библиотекарь Н. Богдашкина, колхоза кертера бухгалтер Е. А. Денискина, территориальни партийни организаце секретарь И. А. Данин, кхыберш.

Итогови занятей бахьанца цу школерча пропагандиста И. Л. Гиреевен деша багIарашен марксистско-ленински философе дарий дешаш Iомадора гIулакхъ боккха болх бь хилар.

Е. [illegible]

КПСС Шелковской райкома секретарь.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТ

«Грознефтеразведка» трестаца хеза я Али-Юртовски кретера кIоарга тохкаш буруш лелте мастер Губиев Беслан Курманович керте латта бригада.

В. И. Ленин ваьча хийнача дена бIаь шу дизара сийле социалистически дешарах тIаийша хьинаре къахьег цу бригада. Лакхача толамашца дIадолаьлд пятилетка дешагIа шу.

3500 метр кIоарга бурув тохача скважинана 16-гIа апрель хьатIаккхачалехьа 2282 метр бурув а теза вай бетта чотах къахьегаш я из коллектив. Бригада балхдоашта юкъе хьоакача социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцай бурувдеттачо Зандравных Никифор Васильевича, бурувдеттачуй гIоача Кулов Владимира, лаборантка —коллектора Титаренко Лидия Ивановнас, кхьтар. Доашца хьача шоаш тIаийца декхараш кхоачашдарa ше кхо ца бени къахьег В. К. Губиева кулгалдеча бригадерча болхлоша.

Л. МОИСЕЕВ.

КАГИРХОЙ ЛЕКТОРИЙ

Селхан КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа «Ленина гени — вохкален дегашка» яхача лаьизах комсомольцийн кагирхойн хьехара лекторий хилар.

«В. И. Ленин Советски Союзе Коммунистически парти хьаккелари цун бьячень яхе лекци йийшар Нохч - ГIалгIай педииститута КПСС исторе кафедре заведующе, исторически Iилмий кандидата нон. Ефанова.

Из тайпа лекторех кагирхошта лаьрхIа хIара бетта цхьаьза чекхдоахаргья ВЛКСМ обком.

ДИАЗЛАГIА СИЙЛЕН ДОСКА ТIА

В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара сийна шера социалистически яхь а йоаргаль болха тIа накха тавашаш дахаш къахьегаш ехта дIахьеш я «Октябрьнефть» НПУ коллектив. Мехкаьтта меккара квартальни плани графикал яхе ду хьаьна кхоачашьйй цо. Планна совгIа 5200 тонн «Iаьржа дошуо» даьнна. Апрель бетта хьалхарча декада задани а тIехкхоачашьйй.

Совнца цу ютъе даьлачачул 96,6 процент дукхагIа да укх шера хьалхарча квартало «Октябрьнефть» НПУ балхлоша даьккха мехкаьтта. Цу юкъа цаI-ахазза лоьхьенний къахьегама оазаре, мехкадьттен газ меккара дIабелла шеь 21 процент ца[illegible].

Цу бетт тайпача коллектива хьинар ца кхадеш къахьегарах плана совгIа 12 эзар сом пайда бай паччахьалкхена.

Цига дикка даьла ольанд рационализатораш. Цар болха юкъейолча 46 рационализаторски предложенех 3 эзар сом пайда баьнна паччахьалкхена. Лакха хьамахаш дизарах хIана дизалагIа республикански сийлен Доска тIа дIаязъю из коллектив. Гомашба дIаха йодача хана а хьинар мел ца даиьйташ «Октябрьнефть» НПУ коллективо къахьегаргхилар.

И. ЛЕВИН.

ЦIЕНХАШТТА ТОАБЕ БЕЗА ГIИШЛОШЪЕРАША ШОАЙ БОЛХ

Пятилетка дизлагIча шера хьалхара квартал чакхъяьннай. Республикерча гIишлошъераша цу шера шоаш баьча балха итогаш яьй. Укх дIабахача кхаь бетта план кхоачашъьйнц «Чечингромстрой» объединене чуйоагIача гIишлошъеча организацей коллективаша. Геппоэрапа план кхоачашъьйнц цхьаккха а гIишлош-монтажни управлене коллектива. Къаьстта во лел гIишлош хьалъяра болх № 3 йолча гIишлош-монтажни управлене. Февраль бетта план 38 процент мара кхоачашъьйнзар ца. Укхаза хаттар етт: паччахьалкхенна мел зе ду цу управлене? Гуш ма хилара укх шера хьалхарча кхаь бетта Iалаьмате дукха зе даьц цо паччахьалкхенна. «Чечингромстрой» 14 гIишлош-монтажни управленех кхаьйне (СМУ-4, 5, 7) мара план кхоачашъьйнц.

ГIишлошъераша миштта эсала болх бара малагIа бахьан да?, Кертера бахьан да къахьеган боагIача тайпара вIашагIлехь ца баккхар. Из воа управлене кертерча инженераша лел повестка тIара дIадаьккхад. ЙоагIача тайпара терко яц производства культура лакхъяра, бахьонца терко яц халача балхашта механизаци яра. Цхьайолча гIишлош-монтажни управлене пайда а ца эцаш латт механизмаш. Царех я СМУ-3 (начальник нов. Анапесян) домостроительни комбинат (начальник нов. Салтанаков).

«Чечингромстрой» объединене болх ритмичнo дIабахар дукхача даькъе ца гIишлош-материалашца Iалашъеча Грозненски аьшкабетон изделей заводах (директор нов. Пальчик), гIишлошъяра балхашта механизаци еча управленех (начальник нов. Шурубура). «Чечингстройтранс» автотранспортни объединенех (начальник нов. Шапиро), кхьча организацей коллективай балхах тийша да. Царех цхьайолча предприятеша шоай план толамца кхоачашйойя а гIишлошъерий хьайтам дизза кхоачашбаь хар. Дукха моттигаш шийсаду гIишлош хьаьъеча эшша йола механизмаш ца хиларах болх сацалаттам. Цхьайолча хана объекташка хьаьккийта агрегаташ болх бужургбоацаш еке хул. Из бахьан долаш механизатораша бIаргча да доаду цу агрегата ремонт ен.

Грозненски аьшкабетона конструкцией завода коллектива гIишлош хьальеча хин-хампахьа аьшкабетона наделеши стоаярии изделеши па хилийтар бахьан долаш вельа дукха болза за йоаю. Болх ритмично дIабахийтара чIоагIа IаткъаIш да цу завода болхлоша хаптахьа марехалш асфальти ца хилийтар а. Кхыз гIишлош хьальяра эггара лоархIамегIа йолча хана цу завода коллективо эшшача боарамагIа арахоьцаш хайзапионни конвектофраштеш дьйна аьшкабетона турбаш, механьтта ниструта адамш хьадъеча зйна бетон, градирнеш, кхьйола гIишлош материалаш.

ГIишлошъерий болх лерттIа дIабахийтац «Чечингстройтранс» объединене транспортникаша а. Во нийчаьлча машинашта дIа-юха кхувл болхлой. Транспорт бахьан долаш болхлой тIехьабуйлаш дукха моттигаш шийслу. ГIишлош хьальеча хаьза хьакхаьан гIишлош материаллой «Грозпромстрой» треста кулгалхой декхарийна ба Щалински аьшкабетона изделейн конструкцешта завода коллектива беча балха анализ а ь производства технологи тоаяра хе дезар да. Цар тахха еза арадеш пролукце дикал лаккъеш йола керда резерваш. Дахье вIераш мел аьла предприятеш декхарийна я шоай торонашка а хьежа болх организаца тоабе.

Паччахьалкхен план кхоачаш ца яра баьхьаеш уж лакхе дийнараш хиина Iан. Кертерча бахьанех наI да каст-каста гIишлошъераш балхара дIабувлаш хувцалуш хилар. Масала, дIадахача шера СМУ-3 балхара дIаваьлар 300 гарга гIишлошъер, хIьта СМУ-2, 7 балхара дIаваьлар 250 болхло вар. Домостроительни комбинате беррига баш беча 337 гIишлошъерех сацача кхоакеллар 257 гIишлошъер. Цу масалаша къаьта хьахьех гIишлошъераша беча кхетама балха боарам лоха хилар. ЙоагIача ткъесе цар йоахо ца яр. Царна хьаьллашка латта декхараш неq лоархIамен бехктехиаш долча дIадоваийташ ца хилар.

Болхлой каст-кастъ хувцалуш хилара бахьаьех наI да цар бытовой хьалаш тоа на"дар. ДIабахача бетта гIишлошъерий бытовой хьалашка хьожаш хилар «Чечингсельстрой» объединене комисси. Цига хузальдар бытовой [illegible] санитарни хьалаш чIоагIа во хилар, бытовкашка бIеха а, тIавш а, Iаь [illegible] цу чу даьда бараш [illegible] [illegible] тIадуха йиш йолаш хиланц. Из бахьан долаш каст-каста цамогаш хулар гIишлошъераш. Къаьстта во да бытовой хьалаш центральни газофикацирпрующи установка, кхьйола лоархIаме объекташ хьалъеча.

Кхы дикагIа да ала йиш долаш дац гIишлошъераш бахача общежитешкара гIуллакх а. Масала, гIишлошъераш чубахечарех эггара йоккхагIйола общежити я Ленина улицагIа № 181 яр. Цига ремонт ца эр пхеннагIа шу да. Цудукъа общежите ленаш телхаь, гIоадал чуоал, ий декад, йеблэ(у) тоьаь. Цу хьала тIа я гIишлошъю кхаллай бахе Павла-Мусорова цIерагIча улица тIара общежити. Уж а кхы а кхоачашйоацараш шийсалларах наст-наста болхара вIабуаз гIишлошъераш. Из дикка Iаткъ гIишлош хьалъеча къаметаша опсарла даккьара. Уж кхочашбеларааш дIа а ала цIенхаштта шоай болх тоабе беза «Чечингромстрой» объединене болхлоша.

ГIишлош хьалъяра эггара тоашагIйола ха а хIанз латтар. МатериальнI Iалашо яра гIулакх а дика тоаденнаш. ГIишлош хьальеча болх [illegible] дIабахийтар дукхагIча дакъе гIишлошъерех тийша да хIана. Цу дакъе дакка шордоакаш да хIара участкера организаторски болх кхетамца вIашагIтехьаккхар. ГIишлошъераштa хьалхашка латтача кертерча декхарех да В. И. Ленин ваь 100 шу дузача дешна сийлена накъабалара тIайийна социалистически декхараш толамца кхоачаш а деш, паччахьалкхен планах хьалье лаьрхIа школаш, берий бошмаш, ясли, кинотеатраш, культура цIенош, нах чубаха цIенош, шоай хана хьадьь далар.

Е. ДЕНИН.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI., 19 апрель, 1969 шу.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

510 эзар тонн ялат даккхара

ДЕКХАРЕХ БІУБЕННА

Уьш юртбоахама эрзале къахьегамхоша кхоачашъеш а хIан-[illegible] даьккхачул тукхагIа ялат даккхара [illegible] мероприятеш. [illegible] 3425 тонн ялат даккха [illegible] торонашка а хьежа 4407 тонн [illegible] социалистически декхараш тIайийцал бехa.

Ялат дIадув дальтташ шердара резерв яц уха боахане, цудукъа саахкарчул тукхагIа ялат даккхара беррига тергам тIебахийтаб лаьттана культура даккхъарца хIарч [illegible] хьуннъам [illegible]. [illegible] кульутрех кхоещ нийса пайда эцаргба. Из баьхьан доьщ кхьа совлоаккхаргда оаха гурахьа дийна ялат.

Укх шера тIалийца декхараш кхоачашдулургхилара тешал да колхоза специалистий расчеташ.

Фу цу оаха укх толамца кхоачашдера?

Ерригача бригадашка шерра дIабелабаьб кердача хьукмьама тIехьа боарджабь къовсам. Лахкерча темпаех кьахьегаш ба механизаторащ. БIаьстан кхашкара балхаш дIадоладальча хьалхарча денешка бIаьстаи юхье юв культуран дIера графика [illegible] къахьегама оасарло даккхъа къахьег пар. Пхьатарра деш да дерриге кхашкара балхаш гурахьа дийнача дIатащта [illegible] баккхар. БIаьстан юхье тIехьагIа дIаювраштта лаьтта кийчдар, ялат дIалев. Нкъан кхой тIа лаьттаннара тIебал соцаеш ба трактористаш, хIаьта [illegible] тIехьа-тIехьа ялат дIадуш сеплкаш я.

БIаьстан юхье юв культураш доаппача агротехнически хана дIаера, механизаторий къахьегамара безам сенбаккхара боккха тергам тIабахийтаб колхоза правлене парткомо.

ДIадахача шера аьба па оахаш дила 560 гектар лаьтта пар тха. На хьалхарча денешко аьха даьккхал оаха дийнахьи буса болх беш. ХIаьта сеахка аьба аьхача 1090 гектара тIа чIоагIдена лаьттан тIера тIоа бехабеш лаьтта пашцалаьккхал. Гурахьа юв культураш дIайийнача 1044 гектарах аллео тIа макха баьккхаб, кхаьна 150 гектар дIабе безача беррига дIабийнаб ков, 200 гектара тIа дIайийнай горох. Нийтта бIаьстан юхье хьалха дIадув

балхашнарош дIаdepa [illegible] бойшаш [illegible] дерригача балхашна пхьана гурахьа йийнача культурашта [illegible] ба колхоза механизаторий. 977 гектара тIа азотни удобренеш тайсай. БIаьстан юхье дийна культурай хьувкьам даккхбара баккхача лоархIаме да лаьтта ханпахьа кийчдар. органически удобренеш тохсар. Цу гIулакха боаттIа тергам тIабахийтаб кхаш цIладерашея механизатораш. ДукхагIдолча даьхье шекара свекла, хьаккIа хугIйолча кхашка йиъ эзар гектара тIа шердалъина кхотессал механизатораша. Цо дикка лаккхбергба хьувкьам.

ДукхагIа ялат даккхара йоккха резерв я хий дехка лаьтташ. Цудукъа тIалийна декхараш толамаща кхоачашдара боккха тергам тIабахийтаб колхоза специалисташа укх шера хий дехкача лаьттaex бизза пайда эцара. 2296 гектар лаьтта да тха боахане хий дехкаш. Цу тIа дIалийнал дукхагIа дола гурахьа дийна ялаташ. Цар хьувкьам 3—6 центнер лакхлургба хий дехкара балхаш лоттIа кхоачашдойя. ХIанзалца боаттIача тайпара пайда ийцабац хий дехкача лаьттaex пхьабелча специалисташа цу резерва мах па барах.

Укх шера дерригача лаьтта доагIача хана хий дилара мел эша мероприятеш белгалъяьй. Ерригa хий диллара сеть дIецъяьй. ирригационни гIарсайта ремонт яьй. ЛогIав хьисапе хий деттаю ДДН-45 яха йиъ ДДА-100 яха пхIа ерригa пхи установка хургья. ХIанзе 39 сагах вIашагIъеллай хий дехкара бригада. Колхозa специалисташа хьехаш агротехнически курсашка кийчбьй уж поливальщикаш. Дийнахьи буса дехка лерхI оаха хий.

Цари кхаьчен мероприятеша торо хулийтаргья В. И. Ленин вав 100 шу диззаре сийна колхозхоша тIалийца даккхара социалистически декхараш кхоачашде.

Ш. ШУАИПОВ,
Грозненски района «Советская Россия» колхоза парткома секретарь.

Даккхара социалистически декхараш тIалийнар В. И. Ленин вав бIаь шу диззара сийна Шаьларча ахархоша. Уж толамца кхоачашдара чIоагIа ший тIабахийтаб цар.

ГIийра дика да хилараш Iо хаза дерахь 100 гектар юла дIае сэшш [illegible]. [illegible] совгIа дукхача лаьтта [illegible] тIадьонадаш ялат.

Хьувкьаш дох цу бийцара Шаьла района колхозий, совхозий ахархой шоай хилвалла гIуллакх де бойбедар гурахьа дIадийнача ялата. Дoa тIера дIадалехьа гурахьа дийнача ялата подкормка е йойлар., хIанз йисте йоадаш я цхьa. Цирех ахавел совгIа долча лаьтта (6200 гектара тIа) подкормка йир аьнане. Ши самолет цхьа вертолет яр из болх беш.

Укх денешка къахьегe дукха къахьег колхозоша совхозий болхлошоа, лаьттан хIара кхадрочин ветрех пайда эцe гIерт уж.

Фу ду производственни управлене шах 31300 тонн болаш 38000 тонн ялат даккхара? Февраль, март беттанашка совхозашкей колхозашкей совещанеш, собранеш хилар. Цига дийцаб социалистически декхараш кхоачашдара де дезараш.

Эттарa хьалха дийцар ялат дIадуваш дола лаьтта дукхагIа хилийтара, из лаьтта лахара де дезар. Кердача лаьтта чотах 900 гектар кийчъехар, цо йиш хулийтаргья дикка дукхагIа ялат даккхa. Лаьтта лелдара культура даккхъарах, удобренеш яхарах, мелиорацин дерал. гектара тIара 18,6 центнерагара 21,6 центнерагa кхоачаш ялат даккха йиш хургья, вешта аьлча хIара гектара тIара 3 центнер дукхагIа. ДIалахь гектара тIара 26,6 центнер болга 29,5 центнер хьажкIаш яха лерхI.

Кхоачашдулургдолаш дий уж декхараш? Уж дерригаш а кхоачашдулургдолаш да. Дукхача боахамашка кхехьа цу тайпана хьувкьамаш, масала, «Южный» яхача совхозо 1968 шера гектара тIара 27 центнер гурахьа дув кIаж 37 центнер хьажкIаши яьхар. Ленина цIерагIча колхозо цхьа шера дIайита гектара тIара 30 центнер хьажкIаш йиах. Цу тайпара, тIалийна декхараш кхоачашдулургдолаш да. Баккъа, ерригa хьайiйцача управлене хIанз кIезига хьувкьа ялат. Ялат дукха а дукхагIа хьувкъадара дхьадола гIуллакхаш дьа цхьa. Январь бутт чаккхбоалаш партe райкоме хьажкIаш лелдерий совещани хилар. Цига йийцар дIадахача шера итосаш, укх шера де деза гIуллакхаш белгалдаьхар. Берригача кулгалхошта, агрономашта задани елар хьажкIаш хьувкъара делашка хьажа а уж кхоачашдара гIуллакхаш белгалдаха а. ХьажкIаш дIайоргья 3500 гектара тIа цхьан 2800 гектар шера боапана. Цул тIехьагIа март бетта семинаратий — хьажкIаш лелаерий кхьа дийнахьара семинари йир производственни управлене. Семинаре лекцеш йийцар республика юрта боахара кертерча агрономаш М. Ф., Брадковски, В. Я. Мизгалета, Ковальски, кхычар. Дика опыт дIайоанийташ кьанальла дир боахамий кертерча агрономаша, звеньевойша, бригадирашa, кхычар. Уж теоретически занятеш яр. Цул тIехьагIа, лаьтта докъа из делающ а практически занятеш йир квадратно-гнездови хьисапе культураш дIаера, совхозаш болха тIехь кийчъера. Уж гIулакхаш дир «Шалинский» яхача совхозо. ДукхагIа дола лаьтташ ялата лаьрхIа хьажкIаш дIаера къовстаде эьппа ухазини йиаай, шера хий декхa лаьттaш а дIадаш. БIаргчаха Iий кхашка удобренеш етхаш хилар звенош.

3500 гектара тIа ялатан 2800 гектара тIа силосан хьажкIаш кхеертIолаш 34 звено кийчъяьй. Ерригa хьажкIаш дIайоргья квадратно - гнездови хьисапах, ялата а силоса а йийнача хьажкIашта пхьатарра дика гIулахь дергда. Цу звеношта тIачIоагIйаьб 120 механизатори шоай ерригa тIехьатесса приценаш а тIехьа 60 [illegible].

ХIанз культиваци [illegible] хьалха хIара, гектара тIа 2—3 центнер минерални удобренеш етх. Эттара дукхагIа ялата лаьрхIа хьажкIаш дIайоргья «Шалинский» яхача совхозо. Цуна кхы тIа а 2500 тонн ялат даккха лерхI. ХIанз кхашка болх беpaла ден а буса а кхашка къахьег, ялата лаьрхIа гораха лени дIабув, хьайбашта доаьпара шаашагIйайна ялата культураш яа.

Хьалхарча денешка а гуш да Шаьла района къахьегамхоша шоаш тIалийца декхараш кхоачашдара чIоагIа къахьегийна. Цар шоай хаиннаьхь дик даьккхар оахан. тIоадал дIаяргIоашам, культиваци яра, культураш дIаера лаьтта тоаяр. Сa из лоIаш къахьег колхозоншен совхозой болхлошен, хIана аьлча бIаьстi тIехьаддарца дуйна хаавеш оттай.

38000 тонн ялат даккха шоаш тIалийна декхараш Шаьла района къахьегамхоша кхоачашдергхадарах шекo яц.

Л. САЙДАЕВ,
Шаьла района юрта боахама производственни управлене начальник.

Орске эттара хьалхара продукци арахийпай шера 18 миллион изделеш арахеца проектех низ болаш йолча чухьнахьа дувкаду пазата баракъаш леча Урале эгара йоккхагIа [illegible] фабрика хьалхарча аргIо. Фабрике оттаьй зипах, кIазаех, синтетически тай массе тайпара зипаши беса ши долаш йола трикотаж хьаe а хьоьит доле тайпа хIамаш тега а йиш хулийтеш йоле дай-меккеи доазол дехьара ееши керда оборудовани.

СУРТА ТIА: кердача фабрикера хIамаш тега конвейер.

Б. Клипиницера сурт.
ТАСС фотохроника.

Буровой кизгa

ХIанз бурув деттащ йоала скважинаш ялхь - ворхI километр кIоарга хул. Нийттан кIоарга доалла мехкальтта чIоагIa дапменi тIалеттaш, лакха температура йоалаш хул. ТурбIашка гIолли хьалтIадоагIаш дола из цол а луш, скважинай оагIонтa парафин тIалож. Цул цайй дацьалгаш чухьхьарча оагIонта тIехуьш, тIаккха цар тIа доахкача [illegible]-тайпарча кIоагилгашкен кхартицаш тIехь юха а сецаш, кхьерa в. турбаш дIаюкъ. КIаьметтол мехкадаьтта чIоагIача давленеш а магаш дIатоссавеш оагIонца аллийса парафин чакхтаса: скважина есадукъ».

Болх юкьагIа а боахаш, тайп-тайпарча механически приспособленешца цIенье сайн хул турбаш. Цу зуламца къовсам а лоттабеш, сардаьккха турбаш оттае хьажар инженераш: цар оагIош массазарча болата турбайчарел шаьргIа да, кхартингаше кIоаггигаш цар тIа кIезигагIа да. Цхьабакъда, цу тайпара турбаш кийчъеш механически, проймешаща экономически пайдена гIулакх дац. ХIаьта цул совгIа, кхартингаш кIоагилгаш хургдоаца шьова сир даккхара способ хIанз укх ладьате коранниза я. ХIаьта парафин чусепарацим-уж кIоагилгаш ма дий.

Дукха къахьегаш дийхачул экспериментаи аьчули тIехьагIа ниьx корабаьб Татарски мехкадаьтта машиностроене Iилматохкама институтa специалисташта. Царна гучадаьнал, турбай чухьарча оагIон бохийтаргбола эттарa динагIа бола тIоа—из кизга хилар. Цун шаьра тIехе ийй доапаш я, пудухьа парафин цу тIа сецац. Чу гIолла кизга тIоа бахийта турба механически свойствaш дика йоаш хул. Цо йиш хулийт монтажни болхий ерригa комплекс массазорча методашцем средстваш цаккхъяя. Температурана дика дуьбалъоттадуц я из: Цельсе ши бIаь - кхо бIаь градусага кхоачаш температура чIоагIа лаккъелча а моттахьа бала из кизга тIоа.

Кизге тIоа тIабиллара процесс етта я, чолхане оборудовани эшаш ац из. Массазарча болата турба чу цун боарам а йолаш кизга ампула чуоттаю. Цун тIехьагIа чуотташ ампула а йолаш кизга кIагьалергдолча температуране кхоачаш йIолхьу турба. ДIайхача фоно шар а дийе. кизга айхе турба оагIонтa тIатоIаду. Цу тIехь процесс чаккхйоал — чIоагIa тIоа тIабиллаб.

Кхьча месхий фирмий уйла тIаваьб цу метода — цу процесса лицензи йоах «Лензахтторгa яхача Ерригсоюзни объединене.

Станислав СОКОЛОВ,
инженер.

АПН.

ДЕКХАРЕЛ СОВГIА

В. И. Ленина юбилеж сийна къахьегама вахте а этта лаьтIaчча шера лаьра тозелаш лойх «Грознефтеразведка» треста болхлоша. Къовсте дукхь къахьег Тийона новиаьшка кIоарга тохкаш бурув деттача мастера. Лукаева кулгалдечa бригади болхлоша.

№ 97 йолча скважинана бийт бетта 4350 метр бурув тоша дадаш еннарг цу коллектива. Цхьабакъдa, массехк из хьалха из дадани кхоачаш а я, хIана май бетта четах бурув тохаш а ю. Дакхав керте датта коллектив.

Къовсттa дика толамаш дахарца белгалбаьнинаб бурувлетташ ив. Величенский, Алексеев, бурувлеттарий гIоначаш ив. Озипов, Жуков, Шабаев, кхыбараш. Темпам ба дIахо йоаппа хана, а уж темпаш кхы лох па йолийтеш цу коллективе къахьегархоилар.

Л. МИКАЛКОВ.

БЕЛОРУССКИ ССР. Ленинск, автомобильни заводе дийцаш хьо йоакхенаи яхь стa болх «МАЗ-516» яхa грузовик. Масcа а дIахьтIа яхe а я керда машина. Грузовикаш кхоаллагIа мухьанн чоттан йоаш мукьа кIаллатта сад кхьай — пухьаш хIа-ала [illegible] хана ший метте аIа а этте, из шийна тIоаш мукьах пхьамайн йоаш, хIаьта машина хьача делача хана хьалъайду из. Из хьанча чаргаш кIечагагIа еттеш, массагIа делайт. 14,5 тонн мукь тIахьача дахьаь 85 километр сиха йоахлургйоаш я автомобиль.

Ер шу чаккхалдалалцa цу тайпара автомобилаш бIаьш арахецаргья заводо.

СУРТА ТIА: «МАЗ-516» яха грузовик. ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДIАХЕЦАЦ

Владимир Ильич Ленина юбилейна кийчо еш хьунар айдеш къахьег Грозненски № 20 йолча модий ателье коллектив. Укх шера квартальни план 14 процент тIехкхоачашьяьй Бакалий Григорий Михайловичa кулгалдечa цу коллективо. Дикка толамаш доахаш къахьег ателье, болхлоша апрель бетта а, хьалхарча декадa задани толамца кхоачашъяьй цар.

Бахача наха къьостта деча дизаех ийцалаьхен дIайча наьхен костюмаш палтош тег ателье болхлоша. Цар тийта баракъа хозен тIадийхача говзи хул. Цудукъа бахача наха дукха заказаш тел царга. ХIаьта цуьга хьежжа мара кхоачашъхалургьяц пачча-хьалкен задани а.

Барт тайхача коллектив уж дакхa толамаш доахача вазза дакъа леаш Павочкина Лилас. Нов. Павочкина цу ателье болх бу 19-гIа шу да. Эттарa хьалха бага еттча хана 19 шу мара дацар цун. Шин-кхаь бетта хIамаш тега Iомалуш хилар яз. ВIалла Iомалургйий-хьог! ее, аьнна, кетар Лилайна. Цкъарчоа баллара хIалла дагадохар. Хургволча баракъа, дертIа ло баккха. тIаккха мазаьчик раьза хургволаш из хьатта атта дац. Кулга говзал мийна ца Iош бIарга говзал а ма эший партика. Шиъ балха тIа йоккха опыти лаккхa говзали йолча Морепова Мариина дикка ийнaчул тIехьагIа нов. Павочкинах бодъаьша йола партийна хургйоига гучадоал. Цуй тIехьагIа къонача кхаккагга дет чурa шеков уйлаш эша а йийа, тергам тIабахийта Iомаю цо Лила. ДукхагIйолча хана ше юхе Ioa хай Лилата шийга тергийтар мастера костюм е палто. Нагахь санна къона кхалхаг гIалат яьхча цу минута шийга юха тоадийтар.

Дукхача, бахача наьха хьашташ кхоачаш йиш йола па говзал кареерже чIоагIа безам бола Лила хаьтча дIашаьрлу цу балхан. Цхьа бутт совгIа ха яьлча ученица йоллашехь а дукхьа хана деш из болх беш хьабоагIачарел хIамина а восIа тегаш нов. Павочкинас ше хьатегаш йола баракъа. Сихен дикхъ тохар це хIамах кул. Из гучадаьнача заведующеси мастерем йилха ха хьалха тIаккхачалехьа ший лоIаме баракъаш тега оттаю Павочкина Лила. Шийт бенна темаш боабац Лилас. Шай хьинар айдаь къахьег цо.

ХIанз цу ателье дикагIйола партика лоархIаш я Лила. Цо тийгача баракъана чIоагIа раьза хул заказчик. Бертера ший дешар но лоархI нов. Павочкина. Маха дикадар, шир хьашташ кхоачашдарил декагIа кхы фу хургда. Цудукъа дукххачар дег чIоа баркал еол цунна.

Наьха дукъа, коллектива ший дакка деттадар дукъа, хьал, къахьег цу къоначe кхалсаге. Цаккха в йисаш Лила шийна йилла задани тIехкхоачаш йо еш. ХIана ийтча материалех кхалнаьха костюмаш тег цо. Дийнахь 10 мара тега ца езача 12—14 изделиш арахец нов. Павочкина. Укх шера квартальни план 195,6 процент кхоачашъяьй цо. Нийтта хьинаре къахьег цо апрель бетта а. Апрела хьалхарча декада задани цо из хьалха кхоачаш а я, ателье хьалхаре моттиг дIа ца хецаш дIахо къахьегаш я Павочкина Лила.

Хайра сат тIера 'ма шоаш шоаш хинаараш болча цу ателье болхлой цхьан хана ученица хинна Лила хIана балха тIа массарел хьалха латт, шай ший новкъосташта хьокхаш а телаш къахьег. Бохбалзар из шийх бенна темаш. Цудукъа новкъосташа сийду цун.

Нийтта дика къахьег ателье къоначa болхлочо Яногьян Михаила. МаIчa наьха костюмаш тег цо. Квартальни план 165 процент кхоачашъяьй Михаила. Апрель бетта хьалхарча декада задани а толамца кхоачашъяьй цо. ХIанз ателье шоллагIа моттиг лелаю нов. Яногьяна.

В. И. Ленина юбилея сийна декхий социалистически декхараш тIалийца балха тIа лакха толамаш а доаш хьинаре къахьег барт тайнача коллектив. Темаж ба паI массанена тIехьа, массавар цхьаннена тIехьа яхача коммунистически принципах къахьега из коллектив ший декхарех сийлена лоархIаергхилар.

Хь. БАЛАЕВ.

ТIАБОАГIАЧА БЕТТА ЧОТАХ

Ловзача къахьегама толамашца накъайоагIа В. И. Ленин вавча дезача денна Грозненски слюдяной фабрика коллектив. Укх бетта чота эзараш сомий мехка продукци арe а хецаш чаккхъяьккхар цо хьалхара квартал. Рентабельностa бойраш пленеш лаьрхIачул 14 процент лакхбаьб фабрика болхлоша; хIаьта къахьегамa оасарло лакхъяра план 23,9 процент тIехкхоачашъяьй. Укх шера цар пачча-хьалкхана бийх пайда 40 эзар сом да.

ЦхьоалагIча мая накъайоагIача фабрика коллектив кхы а лаккхача уж къахьегама толамаш укх бетта. Бийх бетта план 25-ча апреле кхоачашъе лерхI цо. Май бетта чотах арахецаргья дукха эзараш сомий мехка продукци.

Уж къахьегама толамаш доахача хьалха латт дукха ха йоаццаш хьайийнa Шулико Евгения Яковлевнас кулгалдечa цхьоалагIча цеха коллектив. Товарни продукци арахецара бийх бетта план 17-ча апреле кхоачашъяьй цо. Укх юбилейча денашка май бетта чотах арахецаргья бIаьш килограммашка слюда.

Ши-цахIа хьакинно дац уж къахьегама толамаш. Цун кертера бахьан да къахьегам хIоттанаца вIашIIехьбаккхар. Шу торгаха а фабрика ерригача цехий коллективашца планировани экономически стимулировани кердача системах болх бу. Цо дукхагIа дIаеза. Цу системай болх бехача хана кертера хьоккхаш да реализаци продукци. Кийча продукци дика дIайодац цун дикан лакха хиларга хьежжа мара. Цу деща чIоагIа къовсам лоаттабу болхлоша. ХIанз цхьа бутт бизаб цхьонка сакет доацаш цар саратовски методах болх бу. Къьостта из болх дика лел цхьоалагIча цеха. Массайолча цехий коллективашцайчарел лакхагIа да цун дерригa технико-экономически хьоакхаш.

Арахецача продукци дикан лакхе хиларах кхоачамбь 1ац цеха болхлой. Цар чIоагIа къовсам лоаттабу къахьегама оасарла плинак лаьрхIачул лакхъяра. Цу дакъа дукха мероприятеш, чоахйоех. Укх шера цеха болха юкъейилаьй кердача реконструкцех йолла керда станокаш, эрзальюча хийцар слюде кхестадаш Iодехкаре схема. Цу гIулакхо дикан лакхъяьй къахьегама оасарло. Болхлой хьалаш тоадaрe слюде вIаштIIедолаш багIашpa керда истолаш оттадаьд.

Ер шу долалушешьа цига болх бе йолаенна диагIйолча метода школа. Из школа хIанзлехье чаккхьяьккхай цеxарча 20 болхлочо. Кастта болх бе йолалургьа дикагIа йолча метода кхы а кхо школа. Цул тIехьагIа цига дешарош 3—4-ззa дукхагIа хургба. Цу мероприятe а торо хулийт арахецача продукце дикаль къахьегама оасарло лакхъе.

Ленински къахьегама вахте латтача цеха сменашта юкъе къьостта дика къахьегаш белгальяьнна я ив. Степановас, Рождественскаяс кулгалдечa сменаш. Юкъера лаьрхIача дIаов сменагIа нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

Э. КОСТОЕВ.

БОЛХ МЕХАНИЗМАШЦА БЕШ ХИЛЧА

«Грознинo» объединене чуйоагIаш хIанз бераьйта комсаш велаю совхоз а. Цу боахамий кхаьчарча комсий бешанаша 20 эзар гектар лаьтта дIалоац. ТIехьа тIайоагIача хана кхы а дукхагIа лелаергья объединене совхозаша комсаш, къьостта дукха чIахкетаргья комсий бешнаш укх тIехьарча кхаь шера комсаш дIалара специализаци ена йолча Надтеречни района воркI совхозe.

Комсаш чIоагIа мехкера а бехате а культура я. Цун хьувкъам кIезиг-дукха лаккхбара геттара дукха къахьегам дIабахийта беза. Цудукъа хIара шера цIерлуча комсий бешанашка къахьега дукха болхлой эш. Уж цу боахамашка тоаш бац. Из къьогта гучадоал ахкаш звенaлахь кхашкара балхаш сихделча хана. Цу юкъа кхычахьара кхо-бIаьннега дIакхоачаш белх бe нах хьатIакхулаш безаш хул пхьалола боахамаш. ХIаьта арахьара тIебаьхна оаx комсашшара болх бовеш а мича хул, цул совгIа балха бала в ца бахка а шоай лоIамах ма бай уж.

Из дерригa чIоагIа IатгIьаш да комсаш кхеча цу цхьадола зоархIаме балхаш дика а агротехника хенашка чакхдахара а.

Комсашта лоаттаду гIулакх цу бахьанех тайша ца хилийтара дерригача комсий бешамашкарча балхашта механизаци е еш, оттаре, хьалха хилча балхашта а еш. Уж да бIаьстан юхье Iангара яхa лаьттан кIал еха комсаш мукъахар, уж дIар, царна оасар ир, комсаш дIакъовлар но долла балхаш.

Юртбоахама балхашта механизаци яр нефттерча декхарех лаьрхIах КПСС ЦК октябрьски Пленумо. Цо белгалдаьл къахьегама оасарле а общественни производства эффективность а лакхьяра зарл из хиларах тавра юрe. Боахамашка дерригача диакъоашта комплексни механизаци елга йешта сакхе дезаш хилар. Цу гIулакха укх тIехьарча хана дукхагIа тергам тIабахийта бьинаб комсаш лелача совхозий кулгалхойи специалисташа.

Iангара яьлча комсаш лаьттан кIалара кулгашка мукъайоахача хана чIоагIа къахьега а дукха хий йоаe еваш а хул. Цу балха механизаци яра дукхачаь хана дена уйла еш хинаб совхозий специалисташ, механизатораш. Комсий габнашта юкъера йоакъаш тракторашца шоана аьхачул тIехьагIа культураш къахьеганашка далаца.

ХIанз цу балхашта механизаци яьй боахамашка. «Наурский» совхозо 1962 шера дена дIадоладаьлар из гIулакх. Экспериментахь хьалхьекхар чIоагIа дегача фецa комсаш мукъалха йиш йолча. Цу гIулакха шоай шоана цу вентилятор дьайина боахане. Уж балха хIаьтталчарча гучадаьлач къахьегам чIоагIа кхача баккха йиш йолга.

Соахка совхозо 30 шиа йола вентилятор ийцар. Пхьабакъда цунах пайда эцара цхьа хIама дар эшаш. Вентилятор сихагIа кхестийтера а цунга фо чIоагIагIа тохийтaна а редуктор езар. Цу тайпара сихагIа го боахийтaш йола редукторaш шоаш хьайир цар.

Из кердадо балха цхьадолараx комсий мугIарашта юкъера йоккхаш шоаллагIа аха ше еаш мукъабаьлар, механизаторaш, цох боагаш дикка пайда баьлар.

Цу тайпара фона комсаш мукъайоахаи йолз машина оттае йиш я молзагIча. «Беларусь» магех йолча трактор тIа, хIаьта цига Т-50В яха чу тIа а. Комсий мугIарашта юкъера лаьтта некъа дале трактор ихьа чакхъальча тоьам хул, вагахь санна из тIаьда хилча шийна оагIорахьара фо детташ мукъайоах комсаш. Вешта аьлча шоаза чакхъяла еза трактора цхьан мугIарагIа, шоаза дукхагIа бе беза болх.

Цу тайпарча цхьан агрегата экономически эффект лаьрхIача гучадаьлар цо халача балхах фу рийтта сaг мукъавоаккхаш хилар. Цо хьаденх комсий бешамашка массанаш цу агрегатаца из болх белга вIаштIехьальккхача итта эзар сомаш кхоае йиш йолга.

Из деваш болча цу совхоза механизатораш шоай ерригa творчески уйла, цар тIабахийта къахьийтал укх 1ай дукхагIа цу тайпара агрегаташ кийчъера. Из болх бе говзача механизаторех къьостта бригада вIашагIехьар совхозе. Царех белгалбе веза токарь В. Лукьянов, слесараш А. Самсонов, И. Балин, сварщик А. Дегтярев, кхыча пхьар В. Абдулаев.

ХIанз совхоз цар кийчъяь верa 30 агрегат я. Царна 800 гектара тIара комсаш мукъалха дагa ба укх шера боахане. Из болх беш ба хIанз совхоза кхашка.

ХIанз цу кердачох лаьхула экономически эффект йоаш я. Пневматически хьисапе цхьан гектара тIара комсаш мукъалахарех 7,66 сата-шиш 16,7 сомм кходу. Объединене боахамий ерригa комсаш цу техникаца мукъайоахаш хилча 240 эзар сата-ш кхоадергдар. Из дукхагIа долча боахамашка кхетаьлш хилар хьалхьехь хIана цу тайпара йола агрегаташ тIагIертта вIаштIехьйоалаш хилара. Цудукъа хIанз «Грознинo» боахамий доалахьа 138 пневматически вентилятор я. Цу машинашка уж укх бIаьсти комсаш мукъалхара дукха балхаш, хIанзалехьа эзар гектар гаргга йолча бешанашка царца чакхбаьккхаб из болх.

Соахка комсаш лелаеча ерригача совхозашка дикка пайда ийцар комсий габнашка йоакъаш юкъе обработка еча ПРВН-72000 яхача агрегатах. Лаьтта культиваци ен из кIаьллараш совгIа мугIарашта юкъера оасар дIадоаккхаш цар.

Аьхки цхьалтарра дукха комсий балхаш де дезача хана дукха нах арабаьлл безаш хулар оасаре де, хIаьта уж кхьча лоархIамерча балхашта тоьаш мича бар. ХIанз цу агрегатах пайда эцарах хIара гектара тIара пхи саг мукъавоалийт цу балхах. Укх шера 15000 гектаре цу машинашца обработка е дага ба совхозашка. ХIаьта уж ерригача комсех 75 процент я.

Комсаш чуэцача хана къахьегама оасарле лаккхъяра чIоагIа гIо дир совхоза дукхкхаьнахьа кхашкара хьалхьа комсаш механизаци тIайеттара. Уж яр ДТ-20 яхача тракторе лелаю АВН-05 яха агрегат.

Комсаш чуэцча хьечи а дукха балхашка пайда эц йиш я цу агрегатех.

Уж лакхе йийца механизаци укх шера [illegible] шера балха юкъейоаллаь я. Цхьабакъда къахьегал аттача баккхара кхы а дукха хIамаш карагIдаьнна совхозий рационализатораша. Цу дерригаш чIоагIа эргалдаьхал комсий лелаерий къахьегама дьалаш, лаккхъяьл цар оасарло, агротехнически хана ерригa мероприятеш кхоачашде аьттув хулийт.

Л. ГЕНЕРДУКАЕВ,
«Грознинo» объединене агрономаш-кхьахь.

С. МАЙСИГОВ.

ШОАТТДЕН оагlув

Сатем лорабеш

Сийлахь - боккха Даймехкан тIом даьккхича халачу шерашкахь милице балла вахар Чалаев Ахьмар. МалгIабина тIаккхочуш дагтар фашистски гIаьрахой, Гроз-невстагIчунна дуьхьала эра тIаьхьа гIишлош еш латтар, хIьта Нохчийчоь доьхьашка немецки парашютиш дедайт ерса хиннера. Шайна гIуллакхе болчу ненкъостащна фашисташца дуьхьала къийсалаза лийтав милиционер Чалаев Ахьмар.

Уж адам лораш вай хальхо фашистски НаьрахоЙ вина а, бай исторе чудаха ткъаь пхиъ шу соьгIа ха я. ТIемо хIалакбаь боахам меттаргIабе болабедар советски нах, цхьаьбакъда хьалха санна шийн посте волаш, цкъа сатем лорабе вуо Чалаев. Цу хана дена массеха моттиг хиннай цуьн къьастта вуламе болча преступникашть дукхьала къовсам доаттабе безаш, цхьаьбакъда даим кот волаш хьавенав из. Говзал, майрал, цкъа дIаделадаь гIулакх чакхдаккхалца са ца туваш, ше деш дар сина, йиттта кхыйода милиционера балха эшаш йола самадаш йоадкам хилаво даим хIалхарваьхав из.

Дукха ха яр Гудермесе къоалаш деш цхьа группа лелаш хиннаь. Новкъа кхиттарашта тIера хIамаш Iойовхаш, наьха квартираш йовхаш делар из группа. Цхьан сайрийна шийн гIулакх дIаьхош вар милице вокххагIвола сержант Чалаев. Ленина улица тIа гIолла хьевоагIаш переулке цуьнга дефабуям байташ тата хьахезар. Цига дIатIаьахача цхьаь сага тIера хIамаш Iойоахаш воалле пхи саг бIаргавейнав цунна.

Кулгаш айде, меттахьа из дов-лалаш! аьнна по шоргIа гезача кхаь вада велар хIаьта урс бе доалдаш хинна царех цаI Чалаева дуьхьала ваьлар. Массехьа секундах хаьтта вежар урс бера дIадаха эрламхо. ХIаьта цунца кхиннараш лийца Гудермеса чурча гIулакхий отделе боалабир.

Даим хIама зуваш, фийла волаш хила веза милиционер. Уж эвалалаш йоацаш из хилча хала хургда цунна шийн сийлен гIулакх лерттохачанца. Уж сацаман [illegible] йоалх милиции ветеранах.

[illegible] гIулакхе а хинна цIенагIолий латташ белаж тIа хьоарчаь хIамаш ахьаш воагIа цхьа саг бIаргавейнав Чалаева. ВIаргавейча фуд аьнна хетадаь тераь. Къевна ба шоай хIамаш хьерчаш бераш тIа дIа хьа кхухьа цах. Цхьабакъда, Чалаев Ахьмара дика бовз шийн городе баха нах, кхтаьа саг вийсдургвац юхь тIара цуьна да вовзаш. ХIаьта ер саг дуккьайна бIаргагуш хиннавар цунна.

— Фуд Ia белаж тIа дилха дихьар. — хаьттад цуьна Чалаева.

— Хьа фу гIулакх да, — жоп деннад вокхо.

— Милице доалача хIаманца да гIулакх.

Мичара яхь Ia уж хIамаш?

— Кхьча квартале вада вовзаса, новкъост вокккагIа воза сержант, хоасталуш аьнад вовзаш вцацача саге.

— МалагIча улица тIа вада хьо ваха, — дIаьхха хаттар даьд Чалаева.

— Цхьаь цаI улица йовзац сона шун «ер» чу, — шIаьхха аьнад саге, хьоарчаь ахьача хIамашта цIеаг тIа а хьевха, дукха а акхарца дика хIамаш, — дIаэпа... цуя тIехьагIа вай шинь вIаьши бIаргадайна дац.

Уж хIамаш а тIехь из саг милице вигав Чалаева. Ер дIаккхьачача происнестве яха кийчлуш хиннай оперативни группа, квартира ейхай кхьакне. Цхьабакъда, шига бахь бийзабаш уж. Шийн мед ейна хIамаш дIайийцай квартира дac. Кхьча городера вена хиннача зудамхочоа йоагIаш йола суд яьй.

Ха яха вале а дIане а легIацана болаш, гIоарал довиза ва Чалаев Ахьмар. Милице гIулакхе ухача кагирхоша цунгара хьохаш, балха опыт эц, цунна тIара хила гIерт, Iемалу...

М. ЛЬЯНОВ,
милице капитан.

ЯНДИЕВ Жамалда.

ХОЗА Я САТИЙНА БИЙСА

Со хьаста гIертаи санна
Ветта зIаверал керага уитт,
Дайдда [illegible]
Сигала гIоала седкъий ул.

Тхьовса хьайна яхаш сана
Ара басахт шуьз,
БIаьсте воккарий санна
Хоза уйлаш цертагI хьуеэ.

[illegible]
Нана лаьтта сатем хилча,
Везаме я ахкан бийса
Бер гIанахье делаш хилча.

ХАШАГУЛЬГОВ IАЬЛА.

БIАЬСТИ

Лоам деннад хIаиз... Iц гIет агта...
ТIаьда йолаш сусс.
Малхо бIайха хьежаш лаьтта
Довно догIа туьс.

Бера дег во цIени сигла
Фордво кIоарга хет.
Ене ара чкъорлий наье
Сийсенний кIа-хьетт.

Жа Iу гIоди шийIо а хьожхаш
Беса ииза уал.
ЦаI лехаш во Iо а кхуьцаш
Бер чу дел дуи Iуд.

Соний гаьнаш тIа «зуз-а-а» чхаш
Нокхар-ноний хьуэ.
Кере доккха са а деахаш
Мерза фо чууэ...

ХАМХОЕВ Ахьмад

ЙИIИЙ ХОЗАЛ

Хоза кхийнай йоI вай керта
Цуьнгах «[illegible]» [illegible],
Нохчи-ГIалгIай бIаргийна
Массане а керлан цIе.

Лахха кхоаб цо хоза керта,
Бокххаш боа кег эадий беших,
Шийн къоналгI бIо а беша
БIаьр дуьеиго кура лекх.

[illegible]
Шийн хозалга делаш да,
Тахан санна къона шераш
Массаа а шийца даттергда.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Хетав а из лаха [illegible]
Шийн сибата латтед да,
Цу сигалаш [illegible] седкъ
Шийгар хоза кхуьуш да.

Уйла кура а цуьн тахан,
Бакъда из доx бехк бацаш
Пхийтт шу шера дизаде цуьн
Дег доэзаргI IебIаш да.

ГАМБОТОВА ЛЕЙЛА

ЛЕНИНГА

Йоаз сонх цIерах лаьна духха
Царех цхьанкха а бетта из.
Хьачул хьамсаргIа цхьаьна
Сона цIаьакха а хезаш.

— Майна ховиз из Ленин, — аьлч
Кхо шу даьчо сога хетт.
[illegible]
Хьа хьехаш ба бIаргеа фордо.

ХIанчул [illegible] бIаь шу хьадиа

Хьо дуьне тIа [illegible]
Вай Дааха ер ехь уйла,
Воациа ла а бадаш вана.

Хаьца дар гIийза, гIийза дадов
Да ца вехим дела дукь.
Улун етта советсе ваддаш,
Бале гоайба майса бурь.

Хьо дуьне тIа [illegible] Даьна
Корта болим хийр да
Хьо ваддаш улув Iе [illegible]
Ухх дуьне тIа цIанхха цхьа.

Хlанз республика массайоле культура учрежденеш В. И. Ленина 100 шу дизара хеталаьча самодеятельни искусства хьажарга кийчлуш я. Юстара ва шу гIулакха Грозняра КИМ цIерагIча клуба самодеятельни коллектива а. Ленина сакъердамен программа я цар хьожарга хьокха кийчвер.

СУРТА ТIА: клуба халхара коллектива «сагирхой халхар» лош я.

В. Васильева сурт.

ЦХЬАЬКХА А КАНДИДАТ

Март бутт чакхбоалаш Москве А. М. Горьке цIерагIча Дунеа литература институте кандидатски диссертацена защита йир Нохч-ГIалгIай пачхальканен педагогически института вокххагIвоача преподавателя Дахкильгов Iадрахьмана НIбрахIима. «ГIалгIай литература хьалхалар» яхаш яр диссертаце тема.

Дуккхача шерашка чIоагIа къахьийгад Дахкильгова из тема боашхаш. Шийн диссертаце тIа цо хьахьекхад гIалгIай литература вай литературоведение тIа дуьнача тайпара 1923-ча шерара а цадолалуш XIX-ча бIаьшера [illegible] дIаьчачул тIехьа [illegible] хилар.

Базоркин Идрисбек, Ахриев Чах санна болча просветителий творчестве йоахх авторa шийн диссертаце тIа. Цул совгIа литературе хIашалла хьа зайна бохаш ца хинна дуккха керда цIерах гучайоах цо, масала, Базоркин ИбрахIим, Дахтиуршев Бахьаулдин, кхй а. Ерригга а 100 гарта дерда произведении кIоарга йийцай диссертанта.

ГIалгIай литература хьалхара хьалхарчи тхьаь шерара йоакха монографически исследовани хилара кепатоха йийнай. А. М. Горьке цIерагIча Дунеа литература институте ученый совета Дахкильгова диссертаци. Из дагара [illegible] а вадди тIайийца.

СПОРТ

БОКС

«Буревестник» общества Российски Совета боксераш хилар Грозне «Трудовые резервы» спортивни зале хIеране хьалхара моттиг яккхара къовсамаш доагIадеш. Цига баьхкабар Краснодарера, Владивостокера, Волгоградера, Махачкалера, кхьча городашкара а спортсменаш.

Дика къоккамаш гойтар яхьашка Грознерча къоначa боксераш: нехкаьтта института студенташа Сердюков Юрен Ковалев Вектореа.

Шолгiа доагIача дийнача «Буревестник» Российски общества чемпионаш хилар: Р. Сибгатуллин, В. Ковалев (Грозный), А. Шевченко (Махачкала), О. Гаджиев (Волгоград), В. Гронь (Краснодар), В. Гвоздев (Новосибирск), В. Сидоров (Владивосток).

Кастте СССР-а хьалхара моттиг яккхара хургйолча къовсамех дакъа лоацаргдола РСФСР-а сборни команда къоастайир яхьаш чакхъяьлча. Цу сборнина юкъе баьхаб грозненцаш Р. Сибгатуллин, Ю. Сердюков, В. Ковалев.

О. НИКОЛАЕВ.

Укх СУРТА ТIА: Малгобек-гур Малгобечии района Заводские ахача меттара бирий геролен а. Дукха ха ча из хьайтьаь. Укхаза салоIам хургда «Чечингушводстрой» кхьалагIча дIа.хьа долча механизированни колонна къахьегаш берш. Цар долакхеа Iоккха бессейн, лоаш тайп-тайпара кхьалдаш, кхьар.

И. Кобазенко сурт.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

19 апрель

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 11 сахьат даьча сагиньке кхерех-йоаларех торжественни да. 15 сахьат даьча предприяте да «Ленински къахьегама вахте» яха тематически сайре. Дворецa художествени самодеятельноста концерт. 16 сахьата 30 минута хьача «Хьо мехка тIеалла водя» яха СССР-е гIолла кинопутешестви «По Военно-Грузинской дороге» кхеа «Ущелье Риони» кинофильмаш хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17 сахьата 30 минута дьача «Даим дийна воле Ленин» яха кинолекторий. 20 сахьат даьча завода художествени самодеятельноста дакъа лоацарий оадоIаша сайре.

Просвещение боахлой ЦIа. 15 сахьат даьча «Школен захар» яха устни журнал.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 17 сахьат даьча «Советски Союза граждашна» яха сайре хургья. Грозненски машиностроительный революцки, тIема къахьегама сийлен музее. 16 шу даьннчарна паспорташ цIалургда. 18 сахьат даьча «В. И. Ленина образ художественни литературе» яха литературни сайре.

20-ча участка клуб. 15 сахьат даьча «В. И. Ленин – Советски пачхьалкхе хьохеллер» яха лекци.

Пролетбита цIерагIара культура ЦIа. 9 сахьат даьча хургйолча тIемахочуш клуб «Советски Гарзашцарча Низий турпален тIема» яха лекция. 19 сахьат даьча В. И. Ленина 90 шу лахифа хетаь «Портеиа дIаленна валар» яха тематически сайре.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 12 сахьат даьча «В. И. Ленина образ — советски художникий произведениях» яха выставка. 20 сахьат даьча кагирхой салоIа сайре.

20 апрель

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 12 сахьат даьча «Ленин даим дийна ва» яха утренник. 14 сахьат даьча ленински киноуниверситета занятия. «Низри пражбеные» яха художествени кинофильм хьокхаргда. 16 сахьат даьча «Атеист» ахача клуба, занята «Iилмен дин — саг хьакIолларгиа» яха лекци.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10 сахьат даьча «Даим дийна воле Ильич» яха утренник. 11 сахьата 30 минута хьача «Милице балха дешош» ахача темах беседа. 12 сахьат даьча «Следствие продолжается» яха кинофильм хьокхаргда. 14 сахьат даьча «В. И. Ленина образ художественни литературе» яха устни журнал.

Просвещение боахлой ЦIа. 16 сахьат даьча «В. И. Ленина образ художественни литературе» яха лекци.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 16 сахьат даьча «Даим дийна ва» яха концертa лекци.

20-ча участка клуб. 19 сахьат даьча В. И. Ленин ваь 90 шу дизара хетаь тематически сайре.

Пролетбита цIерагIара культура ЦIа. 18 сахьат даьча документальни кинофильмаш хьокхаргда.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 12 сахьат даьча В. И. Ленина 90 шу дизаре хетаь утренник.

КИМ цIерагIара клуб. 20 сахьат даьча «Бахча къонал» яха тема ленински лекции.

Артема цIерагIара клуб. 12 сахьат даьча В. И. Ленина 100 шу дизара хетаь литературно - музыкальни сайре.

ХАОТТАМ

Тахан республика гIолла Грозне хуьналуш мордаш а йолаш, йоачаж а йоацаш ха хургья. Малхбоалехьера гIаьххьаьча бодбаге. Дикаьа чIоагIа а хьокхаш мух хьекхаргба. Фегара температура республике гIолла 12—17 градус, Грозне 13—15 градус йоахал хургья.

20 апрелера 23 апреле кхаччалца хуьналуж мордаш а йолаш, цхьаццанаболча меттигашка доэх а доалаш ха хургья, ха чакхйийлаш [illegible] хургья, мух [illegible] хьекхаргба, гIаьххьаьча боарамга кхоачаш хьекхаргба, фегара температура бийсанха 1—6, денозна 15—20 градус йоахал йолаш хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ШКОЛАЙ, ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИЙ, БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Потребительски кооперацe райзаготконторашка гIолла оттаьа боарам а боацаш хьайiю молхаш ара эша бедал.

[illegible] 1 соми 30 кеп.

Доттаьча [illegible] 8 сом.

[illegible] 1 соми 50 кеп.

Дагъадача аьтта хача зезий [illegible] 1 соми [illegible] кеп.

Доакъадача черемша ахача баьал [illegible] 80 кеп.

Молхаш еш йола баьцаш мишта Iове, йокъае эза хоастадолш дагадовла мегарда райзаготконторашка, респотребсоюза заготовкий Управлене (телефон: 3-38-10).

Хьайiоа а а хьачу а тела молхаш а баьцаш!

Нохч-ГIалгIай респотребсоюза заготовкий Управлене.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Переговораш чакхъяьннай

ВЕНА, 17 апрель. (ТАСС). Селхан чакхъяьлар ядерни лелхамех маьшаре пайда эцара хьакъехьа советско - американски переговораш.

Переговорашка хинначa советски делегацена корте латтар академик Е. К. Федоров, американски комиссена — США атомни энерги комиссе член Дж. Ф. Тейн.

Переговораш чакхъяьнначул тIехьа цIа аравьаьккар цхьана йола коммюнике, цу тIа йоах:

«14 апреле денз 16 апреле кхаччалца Вене хилар ядерни лелхамех машаре пайда эцара хьакъехьара советско - американски переговораш.

ОагIонаш барта даьхкар даьтта кIалха ядерни лелхамаш тIехьа тIаьхьоагIача хана дукха ха дIадехь маьккдаьттeх газан дуккхагIа мехкара а лаьттан кIалха къоргаш яхара а гонаьшца юкъедоаладе йиш хилчоа. Уж нитта юкъе доаладе йиш хургья эскаваторни балхаш деш а — йокъал латтача районашка водохранилищеш ира, каналаш дахара, лаьттан чура пайдане оахкалаш гучаяхь тадоарагдолчи тIера лаьтта хьалоекхача балхаш дара, и. кх. а.

Проектига хьежжа экономически къоккамаш хувцалургдале а, цу гIулакхашта дацьрIа ядерни лелхамех пайда эцар пайдане хилара доглааха мегаргдолаш а коалагIа йола сноспбаш юкъе йоалае йиш йоацача а вIашттIехьа доацача балхаш ав йиш я хулийт, Хьалда йола условеш хьоларча техника хIанзарча боарамо бийш хулийтаргда бада вах налуnенех дорабича кхерамалех къамаш. Дукха ха кхаьашта кхеrерчеш норнай радиацинге лаьттан кIалхара лелхамаш дахаде.

Цаккхе а делегаци барта яхар техника хьакъехьа вIашн догадалар эйдайе яилара; гIехьа тIайоагIуча хана переговораш дIахо ахьар бакъдьача а даьрхIар. Цу переговорашка ядерни герз дIа ца доаржадерах дулча V Договора статьяте хьежжа ядерни лелхамах пайда эцарах хьахьара руцкьа маьшара гIулакхашка дIа ма лаьтта доийтаргда яха дош хьоалаь деце а, оагIонаша дерхI ядерни лелхамаш маьшаре юкъе доаладарах хьакула потенциальни пайда договора юкъе дакъа доацача ядерни йоацача пачхьалкхенашка кхоачаяга IалашIеда ядерни герз дIа ца доаржадарех долча Договора цу дакъехьа хьоакьача положенета хьежжа уж переговораш елга чIоагIIа шоай хазнахьа долаш.

США-ра МАНИФЕСТАЦЕШ

НЬЮ-ЙОРК, 17 апрель. ТАСС корреспондента А. ЖИГУЛЕВА хьакхоаьт:

Самардийнахьа, америка наьха федеральни подоходни налог дIалуча дийнахьа, США дукхача городашка налогаш чIоагIIа лакхъялара духьала къахьегамхой прогрессивни общественносте демонстрацеш нийсъелар.

Общественни уйлан американски институте (ГАЛАПА) тIехьаргa даьча хаттарах, дукха а дуккагIбараша аьлар мехкара налогаш да чIоагIIа йоккхий я. Института болхлоша йоахаш налога тохара системана хIанз сай да раьза боацаш укх тIехьарча бурайта шера цIаккха а хиннабац американцаш, нагахьа санна хIанзмо налогаш дакхлой «ситIаретIвоалча налогаш тохарашa бутт хьояр кхераш ба, йоах. Кхаттара даьнеех, дукхагIбоача американцашка налогаш тIадоттаь хадо юра эгара хьалха хIаьагIлахийттача Штаташ. Вьетнаме беча тIемцаш мехка Iалашматe йоккха йоача бюджетана. Цудухьа манифестацена юкъе дакъа доацарий транспаранташ тIа яздь дар: «Цхьаьккха а доллар ма луда Вашингтона вьетнамски тIеман рвкеташта дукхьаларча системашех лаьрхIа» аьнна.

НЬЮ-ЙОРКЕ бахача баьцаш болча наха демонстраци йир чурча доходий здания хьалха. Цар хьадийхар американски Iаьдалгара вьетнамски авантюрагех герз хьадаргех дIаухийта средстваш сецадар, царех мукьагаьна фондаш нах чубала шенаш хьалдарга, образованеи социальни Iалашваpeн системаю тоаярга, мехка чурча ахьча хьаштанка дIаяхийтар хьадийхар. «Кхалвах, машар баьльа къовсам доаттабе!» яха организаце вакад йоаьа къайн кхаьтаго аьлар налогаш лехьарен налогови законодательство хувцара тIехьарча шерарча кампане юхь дара яц ер.

«Бахача наха эггара къезигагIа хIаьда доагIаранта налогий эггара боккхагIа бола мукъ тIабулаш дела кийсхо ца хилар дIаьссабхаргдола налогови система реформа е гIерт хьаь, «яхаш яздо» «Дейли уорлд» яхача газето.

МАШАРА ПОЛИТИКА

ВАРШАВА, 17 апрель. (ТАСС). Социалистически мехкаша, хьадамза машарен машаре дахарен политика я лелаеш, цуьна лорадыу социализмна хьаштаз, гIо ду из чIоагIIьара, аьлар Польски вIашагIахийттача болхлой парте ЦК хьалхарча секретара В. Гомулка самардийнахьа Варшаве ПОРП окружной хоржамий конференце ше къамаьл деш.

ПАП яхача агентства беча хьамах, В. Гомулка белгалдаьккхар европейски мехкий кхерамазлен пар вIаши гIулакхаш лелаwарен проблемашта хетаь Еврове юкъара совещание гонъяра Будапеште хиннача совещане оттаяьча идеи Iалашмате боккха лоархIам хилар. Цо белгалдаьккхар НАТО членаш долча мехкашта Европе машарe кхерамзален хьалийтара идеи дIалакха геттара хала хилар, цудухьа царех цхьадола мехкаш гIерт тайп - тайпара дукхьален е, из предложени кхоачашьяр тIехьа татта а бац хургIоакича дакхха я. Вайна тIехьа, вай кхайкарала тIехьа, аьлар В. Гомулка, латт вIашдухьален йиза йолча вай континенте коллективни кхерамзален система кьае безам боля европейски мехкий бахх вай цаксн кьахьеганхой.

Вайна хоа вай мехка шийн кхоакичи чуьра хIара чакх са доагIача моттигах моастагIIа пайда эца гIерташ волга, вемаравахa долча социалистически мехкашта юкъе юкъ йола из гIертиага, аьлар дIахо В. Гомулка. Цу тIера е ейа халагьа политически цхьаогIо, ФЕН программа кхотаьалар чIоагIIара тIаераваь йола выводаш.

ПОРП хьалхарча секретара белгалдаьккхар халкъа цхьоагIоа фронта Ерригпольски комитетa дукха ха йоацаш хиннача сессе тIайийца хоржамий программа хьаьда йола торфи лоархIаш оттаь реальни программа хилар. Из парте, сейма, халкъа советий, правительства, ерригача общественни экономически организацей балха йола программа я, аьлар цо.

Конференцена юкъе дакъа лоацаш хиннарашта дег чура баркал аьлар В. Гомулка ше сейма депутатий кандидатагла оттаварах, партена дьукхе делеерий, шуь Центральни Комитета политикаx тешам хетаьта доаргIаве, аьлар цо Керда хержача сейма чIоагIIьергIоаш, тхоаш парта хадарах гарра, — оахона хьалхашха яхьа тIадоаргIIача дийь шера йола вай политика генеральни курсах айтча, из хургья, аьлар цо вахара, машаре, дунен халкъаша вIаши гIулакхаш делалара курс, цхьан хана вай вIаши чIоагIIьара курс а, дукхьала из хургья вай машара политика толам балара гаранта.

МАЛХБУЗЕН ГЕРМАНСКИ ИНАРАЛА ДIАДЕХАРАШ

БОНН, 17 апрель. (ТАСС). Бундесвера генеральни инспектора инарала Мэзьера юха а къамаьл даьа «Хьелха летта рубежаш лорираэ» стратегически концепции кхоачашъяр хьадехаш. Цу концепцена хьула а луш, Бундесвера стратеги гIерт юкъарчал йоацаш социалистически пачхьалкхений доазонашта юкъе Малхбузен Германе эскара миттеа. НАТО гIоллaрча ФРГ союзникий эскарий а доакъош тIаоза.

Шийн уйлаш боннски инарала аравьаьхар «Веркунде» яхача журнала оагIонаш тIа.

Мэзьера статья тIа шIехаьнта халакеташ хувйар тIема духьал уйлаш лакхьелар, эггара хьалха Малхбузен Германе кагирхошта юкъе а луш. Из хьахьокх Бундесвере гIулакх де безам бац яха вах хадданаш дуккхагIа хулаш хилара.

Мэзьера дIахо Бундесвере гIулакх дераш тIахьийхар «йолаш йолча стройла тIакхоихара» дукхьал отта кийча хилара.

ЧССР-ера ЛЕЛХАБАЬБ

ПРАГА, 17 апрель. (ТАСС). Укх деношка Бадала гражданка Сноре, Финлянде гражданка Реландер, США гражданка Петере-Чехословакена хIаьхайтаб, аьнна хоаи арабаьккхаб укхаза ЧССР чурча гIулакхий министерства. Шоаш ЧССР-е хиларах цар пайда ийцар ЧССР законашта духьалара чуломашe бола листовкаш дIайоархьара.

ЛадугIа, хьажа

19 апрель

РАДИО

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — «Сердало», газета обзор. 8.23 — Передачий программа. 8.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 8.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 8.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — «Салакъьахо» яха Вокха Ахьмада дуьларалра дакъа (гIалгIай меттала). 15.30 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 15.40 — «Къахьегама эстетика» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.00 — «Сона дукхаеза мехка» (эрсий меттала). 16.20 — Къоначa музыкантaша локхарш локх. 17.00 — «КIерзал» яха сатирически радиожурнал. 17.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 18.00 — Юртарча наькъахкa гIолла (нохчий меттала). 18.30 — Халхарий сайре. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16.00 — Советски кинона Ленина образ. 16.40 — Кинохроника (нохчий меттала доаккх). 16.55 — Берашта. Тимури цуь [illegible] яха художественни фильм. 18.20 — Дек эрсий халкъа ялла. 18.50 — «Щит и меч» яха художественни фильм. «Юстара тIетта приказ [illegible]» яха шолгагIa фильм (зайнакаш). 20.00 — Дуьнен халкъашта юкъера обозрени. 20.55 — Передачий программа. 21.00 — «КВН-69».

20 апрель

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачий программа а музыкальни антракт а. 7.40 — Москва. 8.15 — «Ленинан новкъа» гезета обзор. 8.25 — Шоана дукхаеза эшарш. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачий программа. 15.20 — «Ленина партия» яха радиокомпозици. 15.40 — «Велигъвакир» (эрсий меттала). 16.00 — Москва. 16.30 — «Литература Нохч-ГIалгIайчe» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.00 — ВОС-а художественни самодеятельноста концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Музыкальни антракт. 18.00 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 18.30 — РадиоладугIархой заявках доля концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13.00 — Английске метте урок локхьардаькхар. 13.30 — Берашта. «Погибание дуконца» Лермонтова цIерагIа долча театра спектакль (нохчий меттала доаккх). 14.25 — «Вечное движение» яха документальни фильм. (Махсеса Игора хадале лаьаччe халлафий. Пачхьалкхой ансамблах дола кинодувцар). 15.50 — «Зорька» (гIалгIай меттала, эрсий меттала доаккх). 16.13 — Юрта бохама къахьегамхошта. Заявках доля концерт. 16.55 — Кинохроника (нохчий меттала доаккх). 17.05 — «Щит и меч» яха художественни фильм. Латтьа йоккьо яйа эпа кхоалагIа дола фильм (заявках). 18.20 — «КIантарча хахара вар». Къонайхой программа. 19.10 — «Щит и меч» яха художественни фильм. «ТIехьарра аьззув» яха доагIагIа дола фильм (заявках). 20.20 — Передачий программа. 20.30 — «ВорхIлна». Дуьнен халкъашта юкъера программа. 21.15 — «Владимир Ильич Ленинах». Спектакль-концерт. ДIаола РСФСР заслуженни артиста Сорокина. 21.00 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; Жоапаргахоча секретаре—3-34-33; партийни дахарах, культурах, промышленносте отделий—3-42-30; юрта бахамен отделий—3-42-29.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-33; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-29.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

С00085. Заказ № 1950.